

Projekt Svensk

- en kvalitativ studie om migranternas identiteter och identitetsprocesser

Elvira Berg & Khadra Abdullahi

Handledare: Elin Nilsson

Project Swedish

- a qualitative study on migrants' identities and identity processes

Elvira Berg & Khadra Abdullahi

Tutor: Elin Nilsson

Sammanfattning

Syftet med vår studie är att fördjupa kunskapen om hur migranter som kommer till Sverige från länder utanför EU upplever och beskriver sina identitetsprocesser. Vi har använt tre självbiografiska berättelser skrivna av personer med utländsk bakgrund: *Sverigevänner* (2019), *Den udda fågeln* (2022) och *Min väg från flykting till hela Sveriges polis* (2022). Vi har använt en hermeneutiskt utgångspunkt, en narrativ analysmetod, Jenkins sociala identitetsteori, Goffmans stigmatteori, Baumans teori om "Vi" och "De andra", samt Hammarén och Johanssons hybrida identitetsbegrepp.

Vi kom fram till att identitet ändras i individens interaktion med omgivningen. Studien visar också att faktorer, som kan tolkas ha betydelse i identitetsprocesser, är individens sociala positioner, respekt och erkännande, språksvårigheter, relationen med arbetsmarknaden och behärskande av sociala koder, individens annanhet och upplevelsen av grupptillhörighet. Utifrån detta har vi observerat att migranter strävar efter att bli en del av majoritetssamhället, men även upplever att de skulle vilja kunna behålla sin integritet.

Studien fokuserar på migranternas upplevelser av sina identitetsprocesser. Vi har observerat att för att bli en del av det svenska samhället, krävs det mycket arbete och ansträngning från migrantens sida för att utveckla en identitet som passar in i den nya omgivningen. Vi har likställt detta arbete med ett projekt. Med inspiration från boken *Sverigevänner* (2019) skriven av Arash Sanari, har vi valt att benämna denna studie till Projekt Svensk.

Nyckelord: Identitet, migranter, integration, upplevelser, självbiografier.

Keywords: Identity, migrants, integration, experience, autobiographical.

Förord

Till vår handledare Elin Nilsson. Tack för ditt stöd och vägledning under vårt arbete.

Till våra gruppkamrater Clara Hernborg, Dara Vujovic, Eira Jakobsson och Moa Holmström. Vi uppskattar ert stöd och tack för era bra tips.

Norrköping, juni 2023

Elvira & Khadra

Innehållsförteckning

1. Inledning och problemformulering	1
1.1 Syfte och frågeställningar	3
2. Begreppsförklaring	4
3. Tidigare forskning	5
3.1 Migrantens identitet och tillhörighet	5
3.2 Vägen till arbetsmarknaden	7
3.3 Språkets betydelse	8
3.4 Diskriminering och stigmatisering	9
3.5 Diskussion och sammanfattning av forskning	10
4. Teoretisk inramning	12
4.1. Social identitet	12
4.2. Hybrida identitet	14
4.3. Stigma - en skadad identitet	14
4.4. "Vi" och "De andra"	14
4.5. Sammanfattning av teorin	15
5. Metod	16
5.1. Design	16
5.2. Presentation av självbiografiska böcker	18
5.3. Hermeneutik	18
5.4. Narrativ analys	19
5.5. Studiens genomförande	20
5.6. Metoddiskussion	21
5.7 Etiska överväganden	23
6. Resultat och analys	25
6.1. Första steget in	25
6.2 Utmaningar i samhället	27
6.2.1 Sociala positioner	28
6.2.2 Respekt och erkännande	32
6.2.3 Språket och arbetsmarknaden	35
6.2.4 Sociala koder	38
6.3 Annanhet	42
6.3.1 Stigmatisering och diskriminering	42
6.3.2 Samhällets låga förväntningar	46
6.4 Tillhörighet	48
6.4.1 Vem är jag?	48
6.4.2 Acceptans	52
6.5 Svenskar?	53
6.6. Sammanfattning	55
7. Diskussion	57

8. Kritisk reflektion	61
9. Studiens kunskapsbidrag	62
10. Referenslista.....	63

1. Inledning och problemformulering

Identitetsbyggande är ett givande och tagande. Identitet formas utifrån individens egenskaper och handlingar, men också i samspel med omgivningens uppfattning av personen och den "spegelbild" som skickas tillbaka samt det mottagande personen ger den. Av människor som gått genom [...] invandringsprocessen [...] krävs ett stort mentalt och psykologiskt arbete för att bygga upp en säker identitet i det nya landet (Sjögren 2010, ss. 18-19).

Migration är en central faktor i samhällsutvecklingen, och enligt Dahlstedt och Fejes, har människor rört på sig under hela mänsklighetens historia, och Sverige är inte ett undantag (2021, s. 23). Författarna uppger att det är svårt att beskriva en svensk stads historia utan att beakta de migranter som kom till staden (ibid). För år 2022 visar statistik att 20 procent av Sveriges befolkning är utrikesfödda, vilket är över 2 miljoner människor i Sverige (SCB 2023).

Enligt "Bortom Vi och Dom"-utredningen (2005) byggs integrationspolitiken på en uppdelning av människor, där "vi" som ska integrera och "de" som ska integreras. Politiken utgår från en diskriminerande kategorisering utifrån olikheter i etnisk bakgrund, där kategorierna utgår från "svenskar" (vi) och "invandrare" (dem), vilket leder till en splittring av samhället. Personer med utländsk bakgrund stigmatiseras, exkluderas och upplever utanförskap, vilket kan påverka deras identitetsprocesser (2005, ss. 7-8). Utredningen visar att invandrarstatus associeras till problemsituationer som förekommer inom alla samhällsområden. Faktorer som ojämna villkor, en könssegregerad arbetsmarknad och välfärdssamhällets konflikter och mekanismer som påverkar migranter uppmärksammas (ibid) och kan, enligt vår uppfattning, problematiseras inom socialpolitiken. Med detta som utgångspunkt anser vi att integrationspolitiken är en viktig del av socialpolitiken. Enligt vår uppfattning, är det därför viktigt att undersöka identitet, eftersom identitet ligger till grund för hur människor kategoriserar varandra och sig själva, vilket även utgör grunden för det mänskliga samhället och detta stämmer överens med Jenkins resonemang om identitet (2008, s. 13). Petersson och Robertson (2003, s. 4) framhåller att genom identitetsstudier hos migranter skapas kunskaper om hur de utvecklar en känsla av tillhörighet och en självförståelse i förhållande till andra.

Vi ser att massmedia ofta lyfter upp de problem som uppkommer under integrationsprocessen för både migranter och samhället. I Dagens Nyheter uppger utrikesfödda mammor från ett utsatt bostadsområde hur deras verklighet ser annorlunda ut än vad de hade tänkt sig. Att det är en kamp att komma in i det svenska samhället. De berättar om svårigheter att fullfölja utbildningen efter år på Svenska för invandrare (SFI) och om upplevelser av diskriminering i relation till arbetsmarknaden. Mammorna berättar även om hur deras ungdomar exkluderas från samhället (Orrenius 2022). Denna artikel är en av flera som behandlar integration och invandrare. I en artikelserie av Svenska Dagbladet (2023) om integrationen i Sverige omfattar artiklarna bland annat avveckling av EBO-lagen (lagen om eget boende) och uppvärdering av det svenska medborgarskapet. Artiklarna belyser de attityder som finns i samhället om invandrare och deras svårigheter att integreras.

Enligt Sveriges kommuner och regioners forskningsrapport (2018, ss. 18-21), kan faktorer som bristande språkkunskaper, nätverk, hälsa och egenmakt bland migranter påverka deras förmåga att få arbete och integreras in i samhället. Kulturella institutioner som skola, media och familj påverkar utvecklingen av nationella identiteter och tillhörigheter som uppstår under tidig barn- och ungdom, enligt Puranens forskningsrapport (2019, s. 189). Migration beskrivs som en process med olika faser i en social och psykisk omställning. Under denna process hanterar en individ förluster som rör utbildning, socialt nätverk, sociala anseendet kopplat till yrket, möjligheten att kommunicera på sitt eget modersmål, kulturell identitet och bekräftelse från omgivningen och hemlandet. Detta kan påverka den enskilde migranten mer påtagligt om migrationen var påtvingad, och därmed kan bearbetningen av förlusterna försvåras. Denna migrationsprocess tar olika lång tid och är individuell, samt påverkas av personliga förutsättningar (Socialstyrelsen 2010, ss. 28-29). Med denna kunskap kan socialarbetaren skapa en god relation med klienten och ha förståelse för deras situation och trauma (ibid, s. 35). I enlighet med Socialstyrelsens dokument (ibid) förstår vi att om det inte finns en tillit till myndigheten eller socialarbetaren, kan det bli svårt för migranter att söka hjälp och ta emot insatser som kan främja deras integration. Vi anser att det är viktigt att undersöka och fördjupa kunskapen kring migranternas upplevelser av identitetsprocesser i relation till integration och därmed bidra med kunskap till socialt arbete som forsknings- och verksamhetsfält. Med detta anser vi att studien belyser områden inom socialt arbete, där migranter ses som en klientgrupp med särskilda behov och därmed även behöver ett anpassat stöd. Som blivande socionomer var vi nyfikna på migranternas upplevelser och erfarenheter i möten med det svenska samhället och majoritetsbefolkningen, samt deras självuppfattningar och känslor kring grupptillhörighet. Mot denna bakgrund har vi undersökt hur utomeuropeiska migranter som

kommer till Sverige upplever och beskriver sina identitetsprocesser. Vi har analyserat vår empiri utifrån studiens frågor om hur författarna tolkar och förstår sina identiteter i samband med anpassning till det nya samhället, samt vilka faktorer som framkommer i självbiografierna kan tolkas ha betydelse för författarnas identitetsprocesser.

I vår studie utgår vi från självbiografier skrivna av personer med utomeuropeisk bakgrund. Våra avgränsningar resulterade i att författarnas etniska bakgrund kommer från Mellanöstern. Motivering och kriterier för urvalet finns under rubriken *5.1 Design* i metodkapitlet. Vi har analyserat självbiografierna med hjälp av en narrativ metod. Enligt Larsson, Sjöblom & Lilja (2008, ss. 34-35), förekommer det olika dialoger inom socialt arbete mellan exempelvis socialsekreterare och klienter. Det är viktigt för socialarbetaren att ha en viss förståelse om att klienternas berättelser är en viktig källa för att närma sig deras upplevelser och erfarenheter (ibid), därav vårt intresse av att testa denna metod och fördjupa kunskapen om migranternas upplevelser och erfarenheter om sina identiteter och integration.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att fördjupa kunskapen om hur migranter som kommer till Sverige från länder utanför EU upplever och beskriver sina identiteter och identitetsprocesser. Till grund för studien ligger tre självbiografiska berättelser skrivna av personer med utländsk bakgrund, som flyttade till Sverige mellan 1980-90-talet. Studien utgår från följande frågeställningar:

- Hur tolkar och förstår författarna sin egen identitet i samband med anpassning till ett nytt samhälle?
- Vilka faktorer framgår i självbiografierna kan tolkas ha betydelse för författarnas identitetsprocesser?

2. Begreppsförklaring

I studien används begreppen invandrare, migranter och personer med utländsk bakgrund som synonymer. Författarna till självbiografierna har genom politisk migration lämnat sina hemländer för att bosätta sig i Sverige. Begreppet *utrikesfödda* personer syftar på personer som är bosatta i Sverige, men är födda i ett annat land och har utländsk bakgrund. *Personer med utländsk bakgrund* kan vara födda i Sverige, men ha två utrikesfödda föräldrar. *Invandring* syftar på de individer som anländer eller återvänder från utlandet för bosättning i ett land under en viss tid, efter bosättning på annat håll. Invandring är oberoende av medborgarskap. *Migration* syftar till migranters rörelser mellan länder, som in- och utflyttning (Statistikmyndigheten 2023).

Begreppet *integration* används i studier av internationell migration och etniska relationer för att föreställa de sociala processer, där invandrade etniska människor släpps in och blir delaktiga i ett nytt samhälle (Nationalencyklopedin 2023). Enligt Almquist och Broberg (2000), betyder *integration* att individer kvarhåller sina centrala normer och värderingar, men samtidigt blir de en del av majoritetssamhället. I vår studie har vi använt detta begrepp för att skapa förståelse kring de faktorer som kan påverka migranters identitetsprocess.

Enligt NE (2023) betyder begreppet *identitet* "personers eller grupperns egen identifikation som tillhörande en bestämd kultur, etnisk grupp eller nation". Identitet omfattar en medvetenhet om sig själv, sina tankar, handlingar, gränsen till andra samt förmåga att vara detsamma trots de förändringar som inträffar under livet (ibid). Med en *identitetsprocess* förstår vi utvecklingen av identitet i samspelet med andra individer och omgivningen (Jenkins 2008, ss. 17-18).

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för forskningsstudier som är relevanta för studiens syfte. Vi har genom databasen UniSearch hittat forskningsartiklar med sökorden “*social work*”, “*identity*”, “*integration*”, “*migration*”, “*experience*” och “*narrative*”. Studier om migration, integration och identitet undersöktes först i koppling till varandra, därefter i en svensk kontext, eftersom studiens syfte är att fördjupa kunskapen om hur migranter upplever och beskriver sina identiteter och identitetsprocesser i Sverige.

Forskningen har delats upp i fyra underrubriker: *Migrantens identitet och tillhörighet*, *Vägen till arbetsmarknaden*, *Språkets betydelse* och *Diskriminering och stigmatisering*. Artiklarna är internationellt publicerade, peer-reviewed och berör socialt arbete. Majoriteten av artiklarna kommer från vetenskapliga tidskrifter som antingen har “*social work*” i sin titel eller behandlar socialt arbete och har avgränsats från år 2012 till 2023. Dessa avgränsningar har gjorts för att vår studie ska vara aktuell, eftersom omgivningens syn på migration och invandrare ser idag annorlunda ut i jämförelse med tidigt 2000-tal. Följande forskningsstudier som redogörs i detta avsnitt, har presenterats i både vetenskapliga böcker och artiklar och undersöker identitet, invandrare och integration i olika inriktningar som studiens frågeställningar är förankrade i. Majoriteten av den tidigare forskningen är kvalitativa forskningsstudier, där den empiriska datan har inhämtats med stöd av intervjuer med intervjupersoner, fokus- och referensgrupper. Två studier är kvantitativa forskningsstudier, där den empiriska datan har inhämtats med hjälp av enkäter, och forskarna har undersökt diskriminering och stigmatisering (Ahmadi, Darvishpour, Ahmadi, och Palms, 2020) samt ekonomiskt självförsörjning hos migranter i USA (Shaw, Rodgers, Poulin & Robinson, 2022).

3.1 Migrantens identitet och tillhörighet

Enligt Sjögren (2010), kräver invandringsprocessen mycket ansträngning och arbete från migranter för att individer ska kunna bygga upp en säker identitet i det nya landet (ss. 18-19). I detta avsnitt redogör vi för den forskning som visar att migranternas svårigheter med integration kan påverka dennes känsla av tillhörighet till sin omgivning och därmed påverka dennes identitetsprocess. Dessa vetenskapliga artiklar visar gemensamt hur grupptillhörighet är en viktig del i både migrantens identitetsprocess och integration.

Enligt Gatwiris studie (2021), upplever migranter svårigheter kring vetskapen om vilken kultur de tillhör, vilket kan skapa en kris för deras kulturella identitet. Afrikanska migranterna i Australien understryker betydelsen av kunskapen om sin kultur, sitt land och "vem de är", för att förstå den nya kulturen, vilket är en rörelse från vart de kommer ifrån till vart de är på väg. Detta kan rubba jämvikten hos migranternas känsla av identitet, och det uppstår en förhandling mellan att integrera de västerländska normerna och bibehålla sin identitet. Denna förhandling leder till att ett så kallat "dubbelt medvetande" uppstår (Gatwiri 2021, ss. 481-482). Känslan av tillhörighet är viktigt för individens identitet, eftersom den ger individen möjlighet att hitta sin plats i omgivningen (Ahmadi 2010). I skapandet av känslan av grupptillhörighet och människors identiteter spelar ras, sociala interaktioner och social klass roll, speciellt när det gäller interaktioner med människor från samma etniska grupp (Gatwiri 2021, ss. 481- 482; Jardim & Marques da Silva 2021, s. 239; McSweeney 2012, ss. 365-366). Dessa faktorer och gemenskapen som förekommer i etniska grupper bidrar till skapandet av social och etnisk identitet (Goitom 2019, s. 395; Jardim & Marques da Silva 2021, s. 239; Lalander 2009, ss. 104-106). Ungdomar med utländsk bakgrund skapar flera tillhörigheter som kombinerar tillhörighet till det nya landet, sitt kulturarv och sitt hemland, enligt Jardim och Marques da Silva (2021, s. 229). Goitom (2019) beskrev hur migranterna bygger upp etniska enklaver i Kanada, som fungerar som ett skyddande system för dem och som bygger på en hemkänsla (ss. 395-396). Den tyska studien av Ellenbrock (2022), likt Goitoms studie, visar, hur äldre högutbildade syriska flyktingar skapade en grupp för att få en vägledning under integrationsprocessen i Tyskland, eftersom deras sociala status sjönk efter ankomst, vilket påverkade deras självbild negativt (Ellenbrock 2022). Genom tillhörighet och stöd från den sociala omgivningen, så kunde socialiseringsprocessen underlättas för migranterna (Ellenbrock 2022; Hosseini & Punzi 2022). Almquist och Broberg (2000) finner att, om individen inte blir accepterad av majoritetskulturen, påverkar det individens sociala ställning, självbild och självkänsla negativt.

Att få stöd från andra i en grupp lyfter även Goitom (2019) upp, att genom hemkänsla kan migranterna bibehålla sitt eget språk, kultur, religion och kulturella sedvänjor, vilket främjar återhämtning efter stressiga situationer relaterade till kriget och flykten. Däremot så är nackdelen med detta att etiopierna inte lär sig det nya språket i det nya landet och kan därmed inte fullständigt integreras i Kanada (ibid, ss. 395-396). Migranter får svårigheter att bli en del av majoritetsgruppen i samhället, och genom att behålla sitt eget språk upprätthålls det en anknytning till sitt hemland och ursprungliga identiteter, och en gränsdragning uppstår (Goitom 2019, s. 229; Lalander 2009, ss. 104-106). Lalander har uppmärksammat hur unga chilensare inte har haft nära kontakter med svenskar och kände sig därför främmande inför dem, trots uppväxten i Sverige (Lalander 2009, ss.

104-106). Hosseini och Punzi (2022 ss. 268-272) i sin studie undersökte afghanska ensamkommande unga kvinnors upplevelser av migration och integration i det svenska samhället. Kvinnorna uppgav att de upplevde social samhörighet med sin omgivning genom aktiviteter och engagemang i ideella föreningar. Kvinnorna ansåg därför att det är svårt att hitta en balans mellan den svenska och den afghanska kulturen, vilket även påverkar deras drömmar, utsatthet och handlingsfrihet i Sverige (ibid). Efter ankomsten i Sverige upplevde kvinnorna att de kunde styra sitt eget liv, men deras liv påverkades av afghansk kultur, seder och familjens önskingar. Studien lyfter upp vikten av att ha meningsfulla relationer med personer som hör till majoritetssamhället och kan ge stöd, vilket underlättar integrationsprocessen (ibid).

3.2 Vägen till arbetsmarknaden

I dagens samhällsdebatt talas det mycket om migranternas integration och deras förmåga att få arbete. I problemformuleringen lyfte vi att utrikesfödda mödrar beskrev en kamp in till det svenska samhället och om svårigheter att nå arbetsmarknaden (Orrenius 2022). Därför var vi intresserade av forskning i nordisk kontext kring hur migranter påverkas av svårigheter att nå arbetsmarknaden, samt hur detta påverkar deras identitetsprocess. Rodin, Rodin och Brunke (2017) beskrev i sin svenska studie att arbetslösheten bland högutbildade migranter är cirka 5 gånger högre än bland motsvarande svenskfödda. Enligt studien, är cirka 16% av Sveriges befolkning utrikesfödda migranter, varav en tredjedel utomeuropeiska som har akademiska utbildningar och mångårig arbetserfarenhet. Dock så kommer de flesta utomeuropeiska migranter in på arbetsmarknaden endast genom lågkvalificerade arbeten (Rodin et al. 2017, s. 220).

I studier av Ims, Lorås, Ness & Finlay (2022), Ims (2021, s. 3) och Rodin et al. (2017, ss. 223-224) framgår det att migranternas kompetens och kunskaper ifrågasätts och att de får kämpa för att få rätt jobb på arbetsmarknaden. Migranterna upplevs ha en större anställningsotrygghet, och på jobbet bemöts de diskriminerande, vilket kan ha en negativ hälsopåverkan. Det är viktigt att lära sig språket och sociokulturella koder för att integreras in i samhället, men migranterna upplever social exkludering och känner sig inte välkomna. Att inte kunna bygga upp ett socialt nätverk och få möjligheter till kontakter kan leda till svårigheter att hitta ett jobb, som både matchar kompetens och utbildning, och därmed blir integrationen svårare (ibid). Al-Baldawi (2014) lyfter upp betydelsen av sociala koder för integration och anpassning, vilket omfattar normer, värderingar, beteende och syn på klädsel som är specifika för majoritetsbefolkningen (ibid, ss. 62 - 64). Studier av Rodin et al. (2017, s. 226) och Ims (2021, s. 2) uppmärksammar hur den sociala statusen och erkännandet av migranternas kompetens är viktig, då vissa av dem hamnar i ett ekonomiskt

bidragsberoende. Att inte kunna vara självförsörjande kan leda till skam och en negativ påverkan på deras självkänsla (ibid). Trots en hög förväntan till att få ett arbete, så är det nya landets förväntningar och levnadssätt främmande, vilket gör att migranter saknar tillräckliga kunskaper och det påverkar deras anställningsbarhet (Ims 2021, s. 9). Språk, samhällskunskaper och sysselsättning är viktiga faktorer för integration och möjlighet till arbete. Att uppnå ekonomisk självständighet bygger upp migrantens självkänsla och självtillit (Rodin et al. 2017, s. 226; Shaw et al. 2022, ss. 912-914).

3.3 Språkets betydelse

En ytterligare aspekt av integration är språkets betydelse för migranter. I tidningsartikeln beskrev de utrikesfödda mödrarna svårigheter att slutföra SFI-utbildningen och har därmed inte heller kunnat nå arbetsmarknaden (Orrenius 2022). Därför var vi intresserade av att undersöka hur forskare resonerar kring språkets betydelse i ett nytt land, men även hur det påverkar migranter och deras identitetsprocesser. I den kanadensiska studien av Kyeremeh, Arku, Mkandawire, Cleave & Yusuf (2019) intervjuades afrikanska migranter om deras uppfattning kring integration. De uppger att en framgångsrik integration för dem handlar om förmågan att lära sig det nya språket och därmed få en bättre möjlighet till att nå arbetsmarknaden och utbildningar (2019, ss. 662). Dock kan det vara svårt att uppnå integration om det förekommer bristande samordning bland samhällets olika aktörer, som den svenska studien av Olsson, Bradley och Abughalioun (2023) visar. På grund av dessa brister kan det förekomma fördröjningar i de högutbildade arabisktalande flyktingarnas tillgång till språkundervisning och arbete (2023, ss. 1-2). Enligt Gustafsson och Johanssons (2018) svenska studie, finns det en tendens i samhället att lägga fokus på flyktingars bakgrund och erfarenheter i stället för att uppmärksamma den kontext, struktur och de aktörer som bildar migrationens villkor. Det kan därför uppstå skillnader mellan flyktingar och de inrikesfödda på grund av kulturella skillnader och "annanhet". Omgivningen förväntar att migranter ska förändras för att lyckas med sin integration, men flyktingar med långvarig bosättning upplever utanförskap och depression (ibid, s. 995). Vidare menar forskarna att det svenska mottagandet av flyktingar kan göra dem passiva genom att frånta dem deras ansvar. Flyktingarnas personliga förutsättningar och utbildningsnivå tas inte till hänsyn, samtidigt finns det förväntningar kring att de ska lära sig språket så snabbt som möjligt (ibid).

Olsson et al. (2023, ss. 1-2) påstår i sin studie att ha möjlighet att fortsätta sina utbildningar har en positiv påverkan på deras välmående. Dahlstedt, Colliander, Rydell och Gruber (2021, ss. 43-44) uppger att språket har förmågan att öppna dörrar för nyanlända migranter till arbetsmarknaden och

samhället, samt fungera som ett mått på deras anpassning till det nya landet. Författarna anser även att språket numera anses visa på migrantens tillhörighet till en nationell gemenskap (ibid). Utöver detta lyfte även intervjupersonerna i studien av Kyeremeh et al. (2019) att det är viktigt med en positiv inställning och hårt arbete, då det kan förekomma hinder vid integration, exempelvis att deras kompetenser och kvalifikationer nedvärderas. Intervjupersonerna har uppgett att när de har integrerats så har de blivit en del av majoritetssamhället (ibid, ss. 662).

3.4 Diskriminering och stigmatisering

I problemformuleringen uppmärksammar vi att den svenska integrationspolitiken utgår från en diskriminerande kategorisering utifrån olikheter i etnisk bakgrund, vilket kan leda till en splittring av samhället (Bortom Vi och Dom-utredningen 2005, ss. 7-8). Mot denna bakgrund anser vi att det är viktigt att redovisa relevant forskning kring hur diskriminering och stigmatisering påverkar migranter och deras identitetsprocesser. Den grekiska studien av Katartzi visar hur unga migranter berättar om sin grupptillhörighet och emotionell närhet till sina hemländer, men visar även den rasism och "annanhet" som de har utsatts för i Grekland (2018, ss. 34 -37). Uppbyggnad av identitet sker genom att migranter känslomässigt identifierar sig med andra personer eller grupper, samt kategoriseras av andra. Studien visar (ibid, s. 43) att migranternas identiteter förändras över tid. Känsla av tillhörighet blir centralt hos dem som även kan uppleva trygghet genom detta. Forskaren belyser hur bandet till hemlandet, språk, kultur, religion och gemensamma historiska erfarenheter binder samman deras etniska grupper. Därför är identifiering av sig själv viktig för de unga migranter (ibid).

I Eliassis studie (2013, ss. 33-35) diskuteras frågor kring muslimska invandrares vilja och förmåga att integreras med majoritetssamhället i europeiska länder. Forskaren menar (ibid) att de kulturella skillnader som medföljer invandringen anses vara ett hinder i integrationsprocessen. Forskaren uppger att kulturell förvirring kan uppstå hos invandrarungdomar, och ungdomen upplevs vara "fångad" mellan föräldrarnas kultur och den svenska kulturen. En identitetskris kan ske, eftersom ungdomen och familjen avviker från det västerländska samhällets normer. Genom detta uppstår det ett tydligt "vi" och "de andra", där de muslimska invandrarfamiljer stigmatiseras i Sverige (ibid). Med en anknytning till sitt ursprungsland, kan migranterna genom identifieringsprocessen påbörja en anknytning till sitt ankomstland. Dock uppstår hinder i form av rasism och diskriminering, och migranterna får kämpa för att känna tillhörighet till det nya landet (Katartzi 2018, s. 43). Därmed är det inte förvånande att migranter väljer att umgås med sina egna landsmän, när de upplever att inrikesfödda inte är särskilt välkomnande (Rodin et al. 2017, ss. 223-224).

Goitom (2019) har lyft upp i sin studie att i Kanada är majoritetssamhället positivt inställd mot att ha en mångfald, men samtidigt upplevs migranter som ett hot mot den sociala ordningen, då de anses avvika från samhällets normer. Migranterna är endast välkomna att vara sig själva upp till en viss punkt, och därefter bör de integreras och bli "riktiga kanadensare" (ibid, s. 402).

Bursell i sin studie (2012, ss. 471- 473) har undersökt de strategier som ligger till grund för namnbyte hos utländska migranter och hur de gynnas av ett neutralt eller svenskklingande namn i jämförelse med sitt utländska namn. Namnbyte som strategi kan kopplas till kulturell assimilation och syftar till migrantens försök att efterlikna majoritetssamhället, samt fungerar som en respons till diskrimineringen och stigmatiseringen migranter utsätts för. Med ett namnbyte kan migranten få ett socialt erkännande från omgivningen, och det kan fungera som en strategi för att undvika diskriminering på arbetsplatsen, samt möjligheten att behålla sin etniska identitet. Ett svenskklingande namn kan underlätta de sociala interaktioner som sker utanför migranternas egna etniska grupper och därmed hjälpa migranten att bli delaktig och uppnå en kollektiv identitet (ibid). Ahmadi et al. (2020) svenska studie visar att negativa attityder gentemot migration har ökat, och det kan ge en ökning och en normalisering av diskriminering och social exkludering av vissa grupper. Detta kan leda till en tuffare miljö på arbetsmarknaden, vilket i sin tur kan leda till mer segregation och ökade klyftor mellan invandrarna och den övriga befolkningen (ibid, ss. 21-22). Appiah (1994, s. 149) lyfter att vissa etniska grupper är överrepresenterade i vissa lågstatusyrken och det anses stämma överens med deras kulturella traditioner. Deras kulturella gruppsidentitet överbetonas och därmed förblir vissa dörrar stängda för dem.

3.5 Diskussion och sammanfattning av forskning

Forskning om integration och migration har gett oss värdefull kunskap kring hur vi kan förstå migranternas upplevelser av sina identiteter och identitetsprocesser. Vi har i detta avsnitt uppmärksammat områden som tillhörighet, arbetsmarknaden, språket och stigmatisering som betydelsefulla för integration, och samtliga studier som presenterats ovan lyfter upp dessa aspekter som något som påverkar migranternas identitetsprocesser. Enligt dessa studier, kan omgivningen i det nya landet som migranten befinner sig i bli främmande, och genom sociala interaktioner med andra kan uppstå känslor av tillhörighet till det nya landet. Försättningsvis uppmärksammar forskarna att genom acceptans och förståelse från samhället gällande de svårigheter som migranterna genomgår, kan integrationen underlättas för migranterna. Sammanfattningsvis noterar vi att forskning visar att svårigheterna som migranter genomgår under deras integrationsprocess kan leda till dålig självkänsla och självuppfattning, men även påverka deras psykiska mående.

Utifrån den tidigare forskningen förefaller det att en avsaknad av emotionell närhet och tillhörighet till en grupp eller ett land kan leda till att identitetskriser skapas hos migranter. Vi anser därför att det finns ett behov av att undersöka migranternas identiteter i relation till socialt arbete.

Vi anser att vårt urval av forskningsartiklar bidrar med en ökad förståelse till de faktorer, som påverkar de omständigheter och kan antingen främja eller hindra en integration för en migrant i Sverige. I vår studie har vi utgått från självbiografier som empiriskt material, och vår uppfattning är att ovannämnda forskningsstudier kan bidra med att ge oss en övergripande bild för migranternas integration. Majoriteten av den tidigare forskningen är baserat på intervjuer av migranter och deras upplevelser av integration, arbetsmarknaden, språkets betydelse, samt diskriminering och stigmatisering. Denna kunskap hjälper oss med att öka förståelsen kring hur vi kan förstå och tolka innehållet av de självbiografiska berättelserna. Intervjuerna handlar om den subjektiva upplevelsen hos den enskilde migranten, därför kommer vi inte att använda detta som en generaliserbar kunskap för att tolka vårt eget empiriska material. De kvantitativa forskningsstudierna om diskriminering och stigmatisering, samt ekonomiskt självförsörjning bidrar med hjälpa oss att skapa en mer övergripande bild kring ekonomiskt självförsörjning och hur diskriminering och stigmatisering från allmänheten kan se ut. Med stöd av dessa forskningsstudier kan vi genomföra tolkningar av författarnas upplevelser som framkommer i självbiografierna, samt hitta likheter och olikheter mellan våra egna tolkningar av empirin och forskningen, samt föra en diskussion.

4. Teoretisk inramning

I detta kapitel redogör vi för de teorier och begrepp som är relevanta för vår studie och som används för att genomföra analysen av vårt empiriska material och föra en diskussion. Vi undersöker hur författarna tolkar och förstår sin egen identitet i samband med anpassning till ett nytt samhälle, samt vilka faktorer som kan tolkas ha betydelse för författarnas identitetsprocesser. För att kunna svara på studiens frågeställningar ansluter vi oss till den brittiske sociologen Richard Jenkins teori om social identitet. Han utvecklar Erving Goffmans (Jenkins 2008, s. 19 ff) och Anthony Giddens (ibid, s. 34 ff) teoretiska utgångspunkter angående identitet och identitetsförändringar. Med hjälp av Jenkins teori undersöker vi hur författarnas identiteter formas och ändras, samt vilken betydelse interna och externa identifieringar av individer med olika grupper har i denna process. Denna teori främjar oss att skapa förståelse av betydelsen för individens primära och sekundära socialiseringsprocesser. I denna studie använder vi också Hammarén och Johanssons (2009), samt Wikströms (2007) begrepp hybrida identitet, vilket ger oss möjligheten att fånga och visa hur författarna navigerar mellan sin ursprungskultur och den nya kulturen de befinner sig i. Vidare lyfter vi Goffmans (1990) begrepp stigma för att visa hur omgivningens stigmatiserande bemötande kan ha för påverkan på författarnas identiteter och identitetsprocesser. Zygmund Baumans (2017) teori om "Vi" och "De andra" är också relevanta för vår studie. Denna teori använder vi i samband med Jenkins resonemang om individers grupptillhörigheter och kategoriseringar. Tillsammans bidrar de till den här studien med förståelsen om hur relationerna mellan olika sociala grupper ser ut, hur författarna etablerar en känsla av grupptillhörighet genom att skapa en gemensam identitet med en av de motsatta grupper, samt hur stereotyper och fördomar kan påverka relationer mellan samtliga grupper och hur detta påverkar författarnas självbilder och identiteter.

4.1. Social identitet

Den brittiske sociologen Richard Jenkins (2008) menar att identifiering utgör grunden för människors kategorisering av sig själva och andra både individuellt och kollektivt, där frågan om likheter och olikheter mellan individer och grupper blir den centrala dimensionen för identifiering (2008, ss. 13, 18). Vidare poängterar Jenkins att alla identiteter är sociala och betonar betydelsen av individens interaktion med omgivningen för att forma sina identiteter (ibid, ss. 17-18). Han finner att varje individ har flera identiteter, samt att de är mångfaldiga och mångdimensionella och utvecklas under hela individens liv (ibid). Utvecklingen av identiteter är en reflexiv och pågående

process, där individen jämför sig själv med andra samt hittar likheter och olikheter, menar sociologen (ibid). Individuella och kollektiva identifikationer sker i människors interaktioner med varandra (ibid, ss. 37-38).

Enligt Jenkins (2008, s. 41) formas individens individuella identitet under socialiseringsprocessen. Han anser att identitet börjar formas i tidig barndom och det kallas för *primär identitet*, som handlar om individens självuppfattning (selfhood), kön, släktskap och etnicitet. Processen kallas även för *primär socialisering*. Den primära identiteten är mer robust och motståndskraftig mot förändringar senare i livet än andra identiteter (2008, ss. 41, 70). *Sekundär socialisering* sker senare inom bredare sociala institutioner, såsom utbildning, arbete, deltagandet i det samhälleliga livet m.m. (Jenkins 2000, ss. 16-17).

Jenkins (2008, ss. 49-50) anser att självuppfattning är individens reflexiva känsla som härstammar från förståelsen av likheter och skillnader mellan sig själva och andra. Tack vare självuppfattningen vet individen vem hen är och utifrån den här förståelsen kan hen agera (ibid). Vidare resonerar sociologen att självuppfattningen (selfhood) sammanfaller med individens personlighet (personhood), trots att den första innebär individens inre upplevelser respektive den andra framträder offentligt i och för omvärlden (2008, s. 50). Dessa två aspekter av identiteten utvecklas pågående i samspelet med varandra under identitetsprocessen (ibid).

Jenkins menar att under identitetsprocessen identifierar individen sig själv och sin egen gruppstillhörighet grundad på sin egen självbild, identifierar andras gruppstillhörigheter, samt blir identifierade av andra (2008, s. 43). Det sker i individens vardagliga interaktion under primär och efterföljande sekundär socialisering (2008, s. 102). Individens gruppstillhörighet är föränderlig och ändras i interaktionen med andra (ibid, s. 44). Likheter och olikheter utgör grunden för denna process (ibid). Individens självuppfattning grundar sig på skillnader mellan individer och den kollektiva identiteten på likheter (2008, ss. 38, 102).

Vidare resonerar Jenkins om två olika typer av individens identifiering med någon grupp. Den första typen handlar om att individen identifierar sig själva med en grupp, det vill säga det sker internt och kallas för gruppidentifiering (ibid, s. 109). Den andra däremot kan ske utan individens kännedom om sin gruppstillhörighet, det vill säga externt (2008, s. 104). Den externa identifieringen kallas för kategorisering av människor hörande till olika grupper (ibid, s. 109). Samtidigt genom

att identifiera andra identifierar individer sig själva, anser Jenkins (ibid, s. 105). Kategorisering är avgörande för individens identifiering av sig med någon grupp (Jenkins 2000, s. 9).

4.2. Hybrida identitet

Det förekommer att migranter kan ha det svårt att identifiera vem de är. Jenkins (2008, s. 26) berör teman om just sådan identitet som han kallar för "confused" identitet. I boken *Rethinking Ethnicity* (2008a) belyser han frågan om etnisk identitet som en av dimensioner av social identitet och menar att denna typ av identitet grundar på likheter och olikheter mellan individer som är betydelsefulla för medlemmar i gruppen (ibid, ss. 1, 114). Vidare resonerar han att individer kan ha flera etniska eller motsvarande identiteter samtidigt (ibid, s. 171). För att utveckla detta tema vidare ansluter vi oss till Hammarén och Johanssons (2009) resonemang om *hybrida identiteter*. Detta begrepp är ett viktigt redskap för vår studie eftersom vi undersöker migranternas upplevelser av identiteter. Forskarna (2009, s. 108) menar att individer som flyttar från sina länder till andra kan identifiera sig med olika nationaliteter, platser osv. Wikström (2007, s. 202) lyfter också frågan om identiteten hos personer med utländsk bakgrund, nämligen iranier som flyttade till Sverige, och konstaterar att de identifierar sig som både svenskar och iranier, eller varken svenskar eller iranier beroende på situationen.

4.3. Stigma - en skadad identitet

I interaktion med omgivningen kan individer bemötas diskriminerande av andra. Enligt Goffman betyder *stigma* en skadad social identitet (Goffman 1990, ss. 14-15), därför är stigma ett viktigt begrepp för vår studie. Det handlar om individer som avviker från det som anses normalt förekommande i den rådande sociala miljön. På grund av detta blir dessa individer missaktande, misstrodda och vanärade (Goffman 1990, ss. 14-15). Om en individ blir stigmatiserad påverkar det dennes självbild, sociala interaktioner och livschanser (ibid). Goffman identifierade tre olika stigma som påverkar individernas liv och identitet: kroppsliga missbildningar, stigma som relaterar till den personliga karaktären, samt gruppstigma som är kopplad med ras, nation eller religion. En individ kan bli stigmatiserad genom att bli socialt utstött från samhället (ibid). En strategi hos utsatta individer är att dölja sin stigma för att inte anses som avvikare (ibid, s. 133).

4.4. "Vi" och "De andra"

För vår analys är frågan om likheter och olikheter mellan människor centralt, därmed är Zygmunt Baumanns teori om "Vi" och "De andra" en viktig utgångspunkt (2017, ss. 43-46). Han lyfter fram att gruppstillhörighet är en viktig faktor för självuppfattning och identitetsbyggande. Enligt Bauman

(ibid) betyder "Vi" gruppen att individen hör till och har likheter med dem. Den andra gruppen upplevs av individen som annorlunda och även skrämmande. "Vi" är ingrupp och "De andra" är utgrupp. Inne i gruppen finns lojalitet till varandra. Mot den andra gruppen finns det känsla av fientlighet och fördomar i form av rasistiska attityder. Klass, kön och nation kan betraktas som stora ingrupper, samt människor kan bilda ingrupper på grund av språk och gemensamma sedvänjor. Det finns tendenser att motstå förändringar i samhället och försvara den gamla ordningen mot nykomlingar som verkar konstiga, obegripliga och skrämmande (ibid).

4.5. Sammanfattning av teorin

Sammantaget kan det noteras att genom att kombinera dessa ovanstående teorier och begrepp kan vi uppnå en djupare förståelse om författarnas identiteter, identitetsprocesser och deras upplevelser av dessa, samt upptäcka de faktorer som kan tolkas ha påverkat dem. Genom att kombinera de teorier och teoretiska begrepp vi har valt för att genomföra denna studie, samt genom användning av metoden narrativ analys och den hermeneutiska utgångspunkten för att tolka vår empiriska material kan vi bidra med värdefull kunskap, som kan användas för att främja integration och förbättra migranternas upplevelse av att tillhöra och delta i ett nytt samhälle.

5. Metod

I detta kapitel redogör vi för studiens design, urvalskriterier, presenterar vårt empiriska material samt motiverar valet av vetenskapsteorin och analysmetoden. Avslutningsvis beskriver vi studiens genomförande och för en metoddiskussion kring våra metodval och etiska överväganden.

5.1. Design

Vår empiri utgår från självbiografier skrivna av personer med utländsk bakgrund. Enligt den franske litteraturvetaren Philippe Lejeune, är en självbiografi en berättelse skriven av en verklig person där fokus ligger på individens egna liv och förflutna (Lejeune 1989, s. 4). Han menar att för att ett litterärt verk ska anses vara självbiografiskt måste namnen på författaren, berättaren och huvudpersonen stämma överens (ibid, ss. 14-17).

Vi har undersökt författarnas upplevelser av deras identitetsprocesser i samband med integration. Användningen av självbiografier i vår studie är för oss ett lämpligt sätt att bekanta sig med människors upplevelser och föreställningar av livet. Johansson (2005, s. 24) konstaterar att genom berättelser kan vi ta del av människors liv och förstå dem. Lieblich, Tuval-Mashiach och Zilber (1998, s. 7) menar att personliga berättelser representerar människors identiteter. Dessutom är självbiografier tillgängliga, dock på grund av dess omfattande material så kan analysen bli tidskrävande (Bryman 2018, s. 656). Vi har gjort ett målstyrt urval, vilket innebär att vi har valt ut relevant material för vår studie och det har inte skett slumpmässigt (ibid, s. 496).

Vi har analyserat självbiografier som har publicerats de senaste fem åren som skildrar författarnas upplevelser av integrationsprocesser i Sverige. Vi upplever att synen på migration och invandrare har förändrats i samhället, vilket även påverkar attityden till dem. Detta tror vi speglar invandrades upplevelser av deras identitetsprocesser, därav vår uppfattning av att de utvalda böckerna innehåller aktuell information. Författarna till dessa självbiografier kommer från länder utanför EU. Vi tror därmed att integrationen av dessa migranter i det svenska samhället har en annan grad av komplexitet till skillnad från de som kommer från EU-länderna.

Författare för utvalda självbiografier ankom till Sverige omkring 1990-talet, men har skrivit sina verk mellan 2019 och 2022. Det skulle vara mer intressant att studera upplevelser och erfarenheter av personer som migrerat vid en senare tidsperiod, men enligt vår uppfattning, är det svårt att förvänta sig att en nyanländ migrant har skaffat sig goda språkkunskaper för att kunna skriva

böcker. Vi har dock inte hittat sådana självbiografier. Vi är medvetna om minnesförlust och felaktiga minnesbilder som kan förekomma hos författarna och om selektivitet i valet av livshändelser för att skildra dem i berättelserna efter många år, vilket överensstämmer med Smiths och Watsons (2010, ss. 15-16) resonemang. Vi uppfattar att författarna har haft tid för att reflektera över sina migrations- och integrationserfarenheter och har valt att dela sina erfarenheter med läsaren, vilket vi tolkar att de anser det som viktigt även i dagsläget. Synen på migranter och integration i samhället har ändrats, men författarna fokuserar på sina upplevelser och inte på fakta, därmed anses deras verk fortfarande aktuella. Vi är medvetna om att författarna är numera kända och inflytelserika personer. Detta innebär också ett visst dilemma för oss och vår studie. Vi förstår att på grund av detta kan de bli särskilt selektiva i valet av det som ska berättas utifrån läsarens förväntningar. Att författarna är politiskt aktiva, kan också ha betydelse för vad de har valt att berätta och hur. Våra funderingar kan få stöd av Brymans resonemang (2018, s. 659) om att självbiografiska berättelsernas innehåll inte alltid helt återspeglar författarnas sanna tankar och känslor. Bryman (ibid) anger en ytterligare faktor som kan påverka studiens trovärdighet, nämligen att det kan förekomma överdramatisering av händelserna på grund av böckerna är utgivna i kommersiellt syfte. Vi är medvetna om detta. Trots detta kan självbiografier anses som viktiga källor för att studera människors erfarenheter, upplevelser och identiteter (Smith & Watson 2010, ss. 4 ff).

Sökningen av självbiografierna gjordes i den akademiska bibliotekskatalogen Libris med sökord *självbiografier** och *invandrare**. Det resulterade i 47 böcker, där teoretiska böcker, böcker om rasism, politik m.m ingick. Vi ansåg att dessa böcker inte var relevanta för studien. En avgränsning gjordes för att fokusera på böcker som rör personer med utomeuropeisk bakgrund som invandrade till Sverige mellan 1980-90-talet och berör ämnet integration. Efter denna sökning landade vi i sex böcker, varav en bok med en grekisk författare och en annan bok som utspelar sig under 1960-talet. Dessa böcker mötte inte våra kriterier och exkluderades därför från urvalet. Resterande fyra böcker utspelar sig under samma tidsperiod och hittades på biblioteket i Mjölby och på campus i Norrköping, där vi läste böckernas sammanfattningar. Efter en mer noggrann läsning av böckerna, upplevde vi att boken *Ur askan i Eden* (2017) inte uppfyller ovannämnda kriterium för självbiografier beskrivna av Lejeune (1989, ss. 14-17) och därför exkluderades den. Något som blev tydligt efter vårt urval var att samtliga författare kommer från Mellanöstern, en kvinna och två män. I böckerna beskrivs kvinnan som tvåbarnsmamma och männen som unga pojkar som växer upp i det nya landet. Denna bild kan kopplas till den samhällsdebatt som finns om personer från Mellanöstern och deras relationer till myndigheter och integration, då dessa författare tillhör

två grupper som synliggörs i media. Vårt urval resulterade i de tre självbiografiska böcker som uppfyller kriterier nämnda i början av detta kapitel. De ligger till grund för vår studie där vi har undersökt identitetsprocesser hos författarna. Detta är en aktuell fråga och bidrar till dagens socialt arbete, därmed är det viktigt att undersöka.

5.2. Presentation av självbiografiska böcker

Sverigevänner (2019) skriven av Arash Sanari, handlar om hans familj som har flytt från Iran på grund av kriget och anlant till Tjörn i Sverige. Arashes pappa startar "Projekt Svensk", vilket innebär att familjen, främst barnen, skulle integreras i det svenska samhället.

Den udda fågeln (2022) skriven av Shori Zand, kvinnan som har flytt från den politiska regimen i Iran och anlant till Sverige med sin familj. Boken handlar om hennes kamp för att återta sina positioner i det nya samhället som hon tidigare förlorat under sitt flyktingskap, därefter att våga vara sig själv.

Min väg från flyktning till hela Sveriges polis (2022) skriven av Nadim Ghazale. Författaren kommer från Libanon som barn med sina föräldrar. Han berättar hur de ankom till Sverige och fick kämpa för integration i det nya samhället. Numera är han polis och kämpar mot brottslighet och rasism i sitt nya hemland.

5.3. Hermeneutik

Vi har använt hermeneutiska "glasögon" för att tolka vårt empiriska material. Hermeneutiken är en filosofisk och teoretisk tradition som fokuserar på tolkning och handlar om hur vi kan förstå och skapa mening (Allwood & Erikson 2017, s. 109). Med hjälp av hermeneutik kan text samt "människors handlande och historiska skeenden med texten som modell" tolkas (Alvesson & Sköldberg, 2017 s. 206). Texter är ett av studieobjekten för hermeneutiskt analys, eftersom de innehåller mening (Allwood & Erikson 2017, ss. 118-119). Det kan vara en dagbok, en utskriven intervju eller en självbiografi. Vid studie av texter tolkar och klargör man deras innebörd och har möjlighet att se berättarens självbild (ibid). En viktig utgångspunkt i hermeneutiken vid tolkande av texter är att vår förståelse av fenomen bygger på förförståelse, som är påverkad av våra egna erfarenheter, kultur och samhälle (ibid, ss. 114-116, 119).

“Hermeneutik handlar [...] om att tolka mening men inte absolut Mening, utan om tolkning av komplexa meningssammanhang med myriader av betydelser” (Johansson 2005, s. 27). Detta innebär att vi inte har anspråk på att vår tolkning är sanning, utan endast vår förståelse och betraktning av fenomenet identitet som utgår från självbiografierna.

5.4. Narrativ analys

I denna studie används narrativ analys som metod. Narrativet är ett redskap för att förstå vem individen är, ge denne möjlighet att orientera sig i tillvaron och göra denne och andra begripliga (Johansson s. 86). I personliga narrativa berättelser uttrycker individer sin identitet (Lieblich, Tuval-Mashiach & Zilber 1998, s. 7). Vi tolkar andra människors tolkningar av sig själva och omgivningen (ibid, s. 27). Det betyder att vi förhåller oss till den hermeneutiska traditionen. Med tolkning av levnadsberättelser får vi skaffa förståelse om berättarens identitet (Johansson 1999, s. 19).

Narrativ analys är svårdefinierad. Begreppet omger en mängd av olika metoder som har anspråket att tolka muntliga, skriftliga, samt visuella texter, nämligen självbiografier, dagböcker m.m. (Kohler Riessman 2008, ss. 4, 11). En annan benämning till narrativ analys är “berättelseforskning” (Johansson 2005, s. 20). Den berättelse som berättas av någon och handlar om dennes hela liv eller vissa utvalda episoder kallas för en livsberättelse (Johansson 2005, s. 23). Livsberättelser ger forskaren möjlighet att se livet utifrån berättarens perspektiv, närma sig hennes upplevelser och förstå dem (Kohler Riessman 2008, s. 9; Johansson 2005, s. 23). Vårt intresse är att analysera ontologiska, eller personliga berättelser, där individer försöker förstå sig själva i relation till andra och samhället, skapar sin identitet, samt beskriver sin verklighet och orsakerna till sin nuvarande situation (Petersson & Osvaldsson Cromdal 2020, ss. 146, 152). Narrativ metod synliggör det dolda i individernas berättelser (Larsson et al. 2008, s. 443).

Narrativ analys kan genomföras på olika sätt och olika forskare har olika syn på dess utformning. Petersson och Osvaldsson Cromdal (2020, s. 146) poängterar att vid genomförande av en narrativ analys ska både texternas innehåll och form, det vill säga språkbruk, berättelsestruktur, tillskrivande av roller eller positioner beaktas. Lieblich et al. (1998) anser däremot att vid denna analys kan vikt endast läggas på innehåll och inte fokusera på språket.

Det finns inget enskilt sätt att utföra narrativa analyser. Det har vi noterat ovan med hänvisning till Kohler Riessman (2008, s. 11). Men olika forskare anger ändå vissa kriterier som kännetecknar en

god narrativ forskning. Lieblich et al. (1998, s. 173) resonerar om fyra sådana kriterier. För det första ska forskaren kunna bevisa sina tolkningar med passande citat. För det andra ska delar i texten bilda en sammanhängande bild. Det gäller inte bara delarna i texten som tas upp, utan även teorier och tidigare forskningar ska passa ihop och hänga samman med texten. För det tredje och det fjärde är det viktigt för forskaren att vara originell och ha förmåga att skriva kort och elegant (ibid). Vi har försökt att uppfylla dessa kriterier. Det innebär att trots att vi behandlar omfattande material, har vi försökt göra det kort och ha identitetsbegreppet som en röd tråd som håller ihop alla delar av vår analys, från citat till tolkningar och teorier.

5.5. Studiens genomförande

I vår studie utgår vi från Categorical-Content Perspective beskriven av Amia Lieblich et al. (1998, ss. 13, 16-17, 112-114). Kärnan i denna modell är att texten bryts ner i små delar, samlas ihop under olika kategorier (grupper) och analyseras oberoende av kontexten i hela berättelsen (Johansson 2005, s. 289; Lieblich et al. 1998, ss. 13, 16). Kategorier betyder olika tema, som kan definieras i berättelserna (Lieblich 1998, s. 113).

Arbetets genomförande:

1. Efter urval av självbiografier, har vi läst dem översiktligt och utifrån våra frågeställningar skapat förståelse för dess innehåll.
2. Utifrån vår förförståelse om ämnet och läsning av böckerna, har vi identifierat kategorier och underkategorier, som är relevanta utifrån våra frågeställningar. Exempelvis vår huvudkategori är "Annanhet", där vi berör underkategorin "Stigmatisering och diskriminering" (se kapitel 6).
3. Vi har läst självbiografierna ytterligare en gång och mer noggrant, letat efter och markerat citat utifrån de identifierade kategorierna. Varje citat består av en eller flera meningar.
4. Vi har skrivit ned dessa markerade citat och kodat dem.
5. Vi har sorterat de markerade och kodade citaten utifrån deras definierade kategorier och underkategorier.
6. Därefter har vi i varje underkategori inlett med en presentation som redogör för dess innehåll. Vi har beskrivit den kontext som citatet kommer ifrån och sedan har vi gjort en tolkning av citaten. Exempelvis i huvudkategori "Annanhet" med underkategori "Stigmatisering och diskriminering", beskriver vi först det sammanhang som citatet kommer ifrån. Därefter läggs citatet in, och sedan har vi lagt in en kommentar med vår

tolkning av citatet. Därefter har vi i underkategorierna genomgående uppmärksammat de olika citaten från böckerna och tolkat dessa.

7. Avslutningsvis har vi använt oss av Jenkins sociala identitetsteori, Baumans “*Vi*” och “*De andra*”-teori, Goffmans stigmatteori som redskap för analysen i majoriteten av våra underkategorier för att tolka det empiriska materialet. Det hybrida identitetsbegreppet har vi använt för att analysera författarnas upplevelser av sina identiteter och grupptillhörigheter i två underkategorier.

Vi vill även uppmärksamma att vi har tagit hänsyn till vissa metaforer som förekommer i citaten vi analyserar. Vi är medvetna att det inte är en del av Lieblich's analysmetod vi använder. Enligt vår uppfattning, kan metaforer förstärka eller förmedla specifika budskap i berättelserna. Metafor betyder överföring baserad på likhet eller skillnad mellan fenomen, menar Lakoff och Johnson (1980, s. 5). Forskarna (ibid, s. 5) understryker att människors konceptuella system består av olika metaforer, det vill säga de är en del av vårt omedvetna tänkande. De används för att förstå människors känslor och erfarenheter och även knyta tidigare erfarenheter med nya, samt uppfyller estetiska funktionen i språket, menar forskarna (ibid, ss. 13, 25, 30, 115). En viktig utgångspunkt i Lakoffs och Johnsons verk (ibid, s. 156) och i relation till vår studie att metaforer kan skapa nya realiteter och bli en guide för individens framtida handlingar. I linje med de två forskarna ligger Dahlstedts et al. (2021, s. 45) resonemang om metaforers betydelse för migranter. Forskarna menar att genom att använda metaforer kan migranter göra sitt nya liv efter ankomsten i ett nytt land mer begripligt och hanterbart (ibid). Baserat på det föregående antar vi att analysen av metaforer kommer att hjälpa oss att förstå författarnas erfarenheter bättre och bidra till en djupare analys av empirin.

5.6. Metoddiskussion

Vi genomför en narrativ analys av självbiografierna utifrån Lieblich's Categorical-Content perspektiv. Denna metod kan även genomföras utan att fokusera på textens språkliga egenskaper (Larsson et al. 2008; Lieblich et al. 1998). Squire (2013, s. 57) anser att vid studier där individens erfarenheter är den viktigaste aspekten, spelar det språkliga aspektet inte stor roll. Vidare resonerar Squire (ibid) att dela innehållet i berättelser i olika kategorier eller tema och analysera dem är det enklaste sättet att genomföra en narrativ analys. Men trots metodens enkelhet ger den oss möjlighet att fördjupa vår analys och därmed hjälpa oss att förstå författarnas upplevelser och deras identitetsprocesser, vilket är studiens syfte. Efter läsning av självbiografierna upptäckte vi att det

fanns gemensamma kategorier för de tre böckerna, vilket resulterade i att använda detta perspektiv av narrativ analys.

Användning av metoden narrativ analys i relation till självbiografier har varit passande för vår studie eftersom de har belyst författarnas röster och synliggjort de hinder och utmaningar som har påverkat deras identiteter. Med hjälp av hermeneutiken har vi tolkat och försökt förstå berättelsernas innebörd och skapa förståelse om berättarnas självbild och identitet, samt även uppnått en djupare förståelse av berättelserna vi läst, vilket ligger i linje med Allwoods och Erikssons (2017, ss. 118-119, 136) resonemang. Narrativ analysmetod och hermeneutiken passar bra ihop för att undersöka författarnas identiteter. Vi fokuserar på hur individer förstår och tolkar sina egna upplevelser. De passar även för att analysera hur identiteter skapas och förändras över tid och efter förändringar i sociala roller. Därför anser vi att narrativ analys och ett hermeneutiskt perspektiv komplementerar varandra i studiens undersökning av migranternas identiteter under integrationsprocessen. De har även underlättat vårt arbete i att analysera vår empiri och därmed kunnat ge oss en bredare förståelse för dynamiken hos migranternas identiteter och dess koppling till det sociala arbetet som forskningsfält. En brist med hermeneutiken och narrativ analys är att vårt resultat blir svår att generalisera samt att empirin kan tolkas på olika sätt beroende på förförståelsen hos personen som tolkar, vilket är förenligt med Allwoods och Erikssons (2017, s. 120) och Kohler Riessmans (2008, s. 13) tankegång.

Under genomförandet av studien har vi haft diskussioner kring sanningsaspekten i självbiografier. Smith och Watson (2010) anser att när människor presenterar sina livserfarenheter i självbiografier, så placerar de sina sociala identiteter i centrum (ibid, ss. 4, 18). Forskarna poängterar självbiografins subjektiva karaktär och menar att när någon skriver sin självbiografi väljer hen vilka händelser ska det beskrivas där och hur (ibid, s. 6). Smith och Watson (2010) diskuterar om det som de kallar för den självbiografiska sanningen, vilken uppstår i den intersubjektiva interaktionen mellan berättaren och läsaren (ibid, s. 16). Självbiografier är inte en verklig berättelse om en viss tid, person eller händelse. Det som är viktigt här är inte riktigheten av de beskrivna fakta, utan en subjektiv sanning, vilket innebär att det som författarna beskriver som sanning i sina berättelser, inte nödvändigtvis är objektivt, utan författarens personliga perspektiv och förståelse av sin egen livshistoria (ibid, ss. 13-17). På ett liknande sätt resonerar även Lieblich (1998, s. 8), vars analysmetod vi använder. Efter att vi har läst Smiths och Watsons (2010) resonemang om sanning i självbiografiska berättelser, reflekterade vi över hur vi ska förhålla oss till studiens resultat. Innehåller kunskapen vi skapar sanning? Vi syftar på att

undersöka författarnas upplevelser av sina identiteter och identitetsprocesser. Då kan de valda självbiografierna ge en unik inblick i detta genom metoden narrativ analys (Kohler Riessman 2008, s. 13; Lieblich 1998, s. 8). Vi kan inte betrakta studiens resultat som en absolut sanning, utan sanningar utifrån författarnas perspektiv, som visar deras förståelse av livet och den här meningen de skapar kring sina upplevelser och erfarenheter.

Enligt Svensson och Ahrne (2015) behöver en forskare beakta de tre dimensionerna, transparens, triangulering och återkoppling till fältet för att göra en forskning trovärdig. Vi har i vår studie försökt huvudsakligen utgå från att vara transparenta, genom att tydligt redovisa och motivera valen av våra teorier och metoder. Men vi har även strävat efter att göra våra tolkningar begripliga, eftersom transparens syftar till att studien genomförs på ett sätt där läsaren får ta del av våra tankar och hur vi har gjort våra metodval. I vår studie är det viktigt med tolkning och skapandet av förståelse. Där blir transparens viktigt för oss, genom att detaljerat beskriva vårt genomförande. Dock har vi i vår studie inte kunnat beakta varken triangulering eller återkoppling till fältet. Med triangulering menas att vi skulle ha använt en kombination av data, metoder och teoretiska perspektiv för att komma fram till ett mer korrekt resultat (Svensson & Ahrne 2015). Det finns andra sätt att använda triangulering, men på grund av begränsad tidsram så gör vi inte det. *Återkoppling till fältet* innebär att forskaren återvänder till fältet med syftet att få feedback på studiens resultat (Svensson & Ahrne 2015). På grund av att användning av självbiografier är det komplicerat att kunna få feedback på vårt arbete, enligt vår uppfattning.

5.7 Etiska överväganden

I vår studie har vi använt självbiografier som empiriskt material. Böckerna är redan utgivna och tillgängliga för allmänheten. Författarna har publicerat sina verk under sina riktiga namn och vi antar att det är ett medvetet val, och de kan därför användas för debatter och bli objekt för studier. Enligt vår uppfattning kan de personer och platser som behandlas i självbiografierna påverkas av våra tolkningar och förståelse av böckernas innehåll. Vi har därför varit tydliga i studien om att det är vår tolkning av det empiriska materialet som framkommer i analysen, och det kan finnas skillnader från hur författarna av böckerna har avsett med sin framställning. Enligt vår förståelse så innehåller samtliga självbiografier inga detaljer som upplevs eller uppfattas särskilt känsliga eller integritetskränkande. Frågan om personuppgiftsbehandling som lyfts av Vetenskapsrådet (2017, s. 71) med hänvisning till personuppgiftslagen (SFS 1998:204) och

personuppgiftsförordningen (SFS 1998:1191) är inte lika aktuell för oss som exempelvis vid intervjustudier.

Vi har försökt följa kravet som ställs av lagen om upphovsrätt för litterära och konstnärliga verk (SFS 1960:729), vilket syftar till att vi inte har rätt till att ändra böckernas innehåll eller på något sätt kränka författarnas avseenden. Vi tar hänsyn till Vetenskapsrådets krav (2017, s. 64) på att undvika förvrängningar av författarnas tankar, idéer och oaktksamhet i relation till självbiografierna i vårt arbete.

Vi anser att vår egen förförståelse om ämnet migration och integration kan påverka våra tolkningar av det empiriska materialet samt de kategorier vi har valt att behandla i resultatdelen. Vi anser även att utöver vår egen förförståelse så kan även urvalet av vår tidigare forskning samt teorier ha påverkat vårt urval av citat och kategorier som behandlas i kapitel 6. Vi vill även uppmärksamma att det är svårt att bortse från vår bakgrund, förförståelse och tidigare kunskap om detta ämne men under arbetets gång har vi försökt låta det empiriska materialet leda analysen. Dock är vi medvetna om att vår förförståelse och tidigare kunskap kan ha haft en påverkan på arbetet och kan färga studiens slutsats, vilket vi även resonerar vidare i kapitel 8 - *Kritisk reflektion*.

6 . Resultat och analys

I detta avsnitt redogör vi för vårt resultat. Avsnittet består av fem kategorier, som i sin tur har delats in i underkategorier, där har vi uppmärksammat utdrag från självbiografierna som vi anser är relevanta för författarnas beskrivningar av sina upplevelser av sina identiteter och identitetsprocesser. Detta avsnitt avslutas med en sammanfattning, som vi kopplar ihop med studiens syfte.

Våra kategorier är:

1. Första steget in
2. Utmaningar
3. Annanhet
4. Tillhörighet
5. Svenskar?

6.1. Första steget in

I denna kategori redogör vi hur författarnas väg in till samhället påbörjades. Det första steget efter ankomsten till Sverige började för alla tre författarna med ett beslut om hur de ska integrera sig.

I boken *Sverigevänner* berättar Arash om hur hans pappa Jamshid inledde, halvt på skämt, för sin familj "Projekt Svensk" för att Arash skulle kunna fullt integrera sig i det svenska samhället. Arash berättar om sin pappas beslut.

Jag förstod inte tankebanorna, lika lite som jag förstått beslutet att flytta ut på Tjörn. Men det hade förstås varit ingenjörsmässigt logiskt. För att bli som fisken i vattnet måste du leka i vattnet. På Tjörn skulle denna vattentank byggas. Här skulle vi få inympat i oss de beteenden som gör Svensken unik. Här skulle det som jag skulle komma att tänka på, och halvt på skämt hänvisa till, som Projekt Svensk, inledas (Sanari 2019, s. 74).

Citatet visar att Jamshid har förstått att familjen bör flytta till den lilla ön Tjörn för att Arash skulle kunna lära sig det svenska beteendet. Det jämförde Jamshid med ett projekt, eftersom han satte ett tydligt långsiktigt mål. Arash använder i sin berättelse om sin barndom även metaforiska uttryck

såsom “leka i vattnet” och jämför sin hemmiljö på Tjörn med en vattentank och sig själv, samt sina familjemedlemmar med fiskar.

Författaren av den andra boken, Nadim, berättar att hans pappas mål också var att flytta från området där deras familj bodde i närheten av endast invandrarfamiljer till något annat.

Pappa säger att det som finns här inte är det riktiga Sverige. Så länge alla vi träffar är invandrare kommer vi inte ta oss in bland svenskarna. Berget är ännu inte bestiget. (Ghazale 2022, s. 85).

Vi vill med detta citat visa att Nadims pappa, precis som Arashs pappa, hade förstått att så länge de bor i ett segregerat område, omgivna endast familjer med invandrarbakgrund, blir det svårt för familjen att uppnå integration i det svenska samhället. Han använder också metaforiska uttryck och jämför sitt mål med ett berg, för att visa hur svårt det är att bli fullt integrerad.

Shori kom till Sverige som vuxen kvinna med sin familj. Hon berättar att efter ankomsten till Sverige planerade hon att lära sig det svenska språket så snabbt som möjligt och bli självförsörjande. Vidare uppger hon att hon funderade på att börja söka arbete som sjuksköterska enligt sin utbildning från Iran, men hon skulle först skaffa sig goda språkkunskaper. “Jag [...] tänkte att jag äntligen skulle ta riktiga steg för att förstå och röra mig i det svenska samhället” (Zand 2022, s. 54). Shori menar att Sverige erbjuder mycket som hon har nu fått tillgång till. “Och jag ville mycket - förstå systemet, skapa en stabilitet och stå på egna ben genom en ekonomisk självförsörjning” (ibid).

Dessa citat visar att Shori har förståelse för de krav som finns för integrering i Sverige, en medvetenhet kring nödvändigheten att införskaffa språkkunskaper och kunskaper om hur samhället fungerar för att bli självförsörjande. Hon förstår att om man behärskar språket och förstår hur samhället fungerar, då kan man använda de möjligheter som systemet erbjuder.

Analys

Vi ser att alla tre självbiografierna innehåller delar där författarna berättar om hur de kan integrera sig i samhället på bästa sätt. Vi tolkar detta första steget är att barnen efter de har genomgått integrationsprocessen ska utveckla en ny, svensk identitet. Arash pappa Jamshid inledde Projekt Svensk, vilket är en metafor, enligt vår uppfattning. Vi tolkar att metaforen innebär att Jamshid

har satt ett stort mål för sina barns framtid - att lära sig "svenskhet". Det är förenligt med Lakoff och Johnsons (1980, s. 156) resonemang om att metaforer kan bli som ett riktmärke för människors handlingar. Jamshid har förutsett att det blir ett stort arbete, vilket stämmer överens med Sjögren (2010, ss. 18-19). Uttrycket "att kunna leka i vattnet" innebär att barnet skulle ha lärt sig allt, från det svenska språket, kulturen och traditioner till subtila sociala koder för att kunna förstå hur samhället fungerar och kunna orientera sig där, enligt vår uppfattning. Med fiskar menas här i första hand barnet, Arash, och med vattentanken menas det att i omgivningen skulle det finnas förutsättningar för integration, nämligen grannar som är etniska svenskar. Uttrycket använder författaren för att främja en djupare förståelse av sina erfarenheter, vilket ligger i linje med resonemang av Lakoff och Johnson (1980, ss. 25, 30). Det skulle vara svårt att lära sig om "svenskhet" i en storstad där Arashes och Nadims familjer bodde i ett segregerat område omgiven endast av invandrarfamiljer, enligt vår tolkning. Deras uppfattning stämmer överens med Ims et al. (2022, s. 1) studie som belyser att kontakter med den norska befolkningen, kunskaper om norska seder och språkkunskaper är viktiga för integration. Vi ser att vårt resultat liknar Goitoms (2019, ss. 395-396), vars studie uppmärksammar etiopiska migranternas språksvårigheter i Kanada. Studien visar att genom etniska enklaver och sitt modersmål bibehåller de anknytning till sitt hemland och sina ursprungliga identiteter (ibid). Vi tolkar ovanstående citat att flytten till ett nytt område har främjat barnens sekundära socialiseringsprocesser (Jenkins 2000, ss. 16-17). Barnen skulle inte kategoriseras som "De andra" av omgivningen i framtiden och skapa en gemensam kollektiv identitet med den svenska befolkningen, vilket är förenligt med Baumans (2017, ss. 43-44) och Jenkins (2008, ss. 43, 109) teorier. Enligt vår uppfattning, handlar Shoris aktiva position i form av snabb språkinläring, samt strävande till återupptagande av sin sociala status i samhället om en vidareutveckling av hennes sociala identitet, vilket stämmer överens med Jenkins resonemang (2008, ss. 17-18), där menar han att identitet utvecklas under hela livet. McSweeney (2012, ss. 365-366) i sin studie visar också att människors sociala identiteter utvecklas efter förändringar av deras sociala roller i samhället.

6.2 Utmaningar i samhället

I denna kategori lyfter vi upp de utmaningar som finns och som gör det svårare för författarna att anpassa sig i det nya landet. I kategorin tas frågan om sociala positioner och koder upp men även hur språk, arbetsmarknad och författarnas behov att bli erkända och respekterade spelar roll i deras integration- och identitetsprocesser.

6.2.1 Sociala positioner

Vuxna migranter som flyttar till ett nytt land förlorar ofta sina sociala positioner och status som de hade haft i sitt hemland, vilket kan påverka deras självbild och självkänsla (Ellenbrock 2022). Detta kan utgöra hinder för deras identitetsprocesser. De behöver kapacitet och inre styrkor för att kunna börja om från början. Detta observerar vi i alla tre självbiografierna. Två av författarna, Arash och Nadim, kom som barn med sina föräldrar och talar respektive om hur föräldrarna kämpat för sin integration i det svenska samhället. Vi uppfattar det att de har vävt samman sina personliga och föräldrarnas berättelser med syftet att kunna förstå sin egen nuvarande situation. Shori kom till Sverige som ung mamma med sin familj och berättar om sin egen livshistoria.

Shori berättar om sin första tid i Sverige, nämligen i Mjölby, där hon med sin familj landade först. Hon uppger vidare, att i den lilla staden verkade folk som homogen, men just i denna ort, där hon bodde, samlades folk som representerade olika etniska grupper.

I våra egna ögon var vi sinsemellan väldigt olika, men sedda utifrån, från det lilla homogena Mjölby, var vi alla flyktingar. Det individuella i varje person ackumulerades upp i en grupp med en stämpel, och var och en i gruppen avidentifieras över en natt. Man förvandlades till en "nobody". En bland andra likadana. Det var en märklig känsla (Zand 2022, ss. 63-64).

Det ovanstående textet tolkar vi att efter ankomsten till Sverige fick Shori en känsla att hon och hennes familj inte uppfattas längre som unika personer, utan endast som invandrare bland andra likadana, vilket påverkade hennes självkänsla.

Vidare berättar Shori att efter en viss tid ankom hennes mamma till Sverige. I Iran arbetade mamman som skoldirektör. Shori uppger också att de är direkt besläktade med den före detta iranska kungafamiljen Zand. Efter ankomst till Sverige fick mamman inte arbeta någonstans.

Denna stolta och självständiga kvinna som livet försökt knuffa omkull flera gånger, varpå hon rest sig och fortsatt, blev i Sverige placerad i ett alldeles för litet fack - "äldre invandrarkvinna". Hon definierades utifrån sin ålder, sitt kön och sin bakgrund i stället för

sin person och sin historia. Mamma var så mycket mer och större
(Zand 2022, s. 31).

Citaten visar att Shoris mamma efter ankomsten till Sverige förlorade sin höga status och har blivit sedd av omgivningen endast som en invandrarkvinna, utan hänsyn till hennes personliga egenskaper och livserfarenheter. Shori använder ett metaforiskt uttryck, där hon jämför sin mors nuvarande status med ett litet fack.

När Shori kände att hon hade lärt sig tillräckligt med svenska för att återigen arbeta som sjuksköterska, började hon röra sig mot yrkeslivet. Dock fick hon veta att det behövs komplettering av utbildningen.

...jag tänkte att det inte borde vara en stor övergång - kunskaperna i hur man tar hand om människor som behöver vård är universella ...
[...] bara man förstår och kan göra sig förstådd. (Zand 2022, s. 55)

Min examen från Iran var inte likvärdig den svenska sjuksköterskeexamen. En komplettering behövdes [...] och det skulle ta nästan fem år var nytt. (Zand 2022, s. 55).

Vi uppfattar det att Shori blev förvånad av informationen om att kompletteringen av utbildningen skulle ta mycket längre tid än hon trott. Hon antog att arbetet som sjuksköterska var ganska likt i alla länder, och att hon bara behövde lära sig svenska.

Arash beskriver hur hans pappa Jamshid hamnade i en liknande situation som Shori och hennes mor. Arash berättar om sin pappas resa nedåt och om hur det påverkade hans självkänsla. Trots sina höga meriter har Jamshid inte lyckats att hitta något jobb som passar hans kunskapsnivå. I stället fick han jobb i ett litet företag som kemist, men kände sig extremt överkvalificerad. Det påverkade hans självkänsla och ledde till att han sa upp sitt avtal efter ett år, uppger författaren. Efter detta arbetade pappan aldrig mer som en kemist. Han jobbade till sjöss, körde buss, taxi och lastbil. Han sökte även olika okvalificerade jobb, enligt Arash. Till sist visste inte Arash vad familjen levde på.

[...] pappa var disputerad kemist. Bakom sig hade han studier på de bästa instituten i Teheran och Paris. I hans värld var rekrytering en rent meritbaserad fråga. Han kunde inte förstå att det kunde vara annorlunda (Sanari 2019, s. 82).

Sverige fungerade inte riktig så. Trots all förkärlek till effektivitet och mätbarhet började man på en grundnivå. Man jobbade sig uppåt. Lärde sig fikakulturen. Hälsade på Ann-Britt i arkivet (ibid).

Vi tolkar ovanstående beskrivning och citat att Jamshid är en mycket välutbildad person. Han har annorlunda föreställningar på arbete, social status och hierarkier i det svenska samhället i jämförelse med majoritetsbefolkningen. Han kunde inte acceptera sin nuvarande låga status på jobbet som kemist i ett litet företag. Därför sa han upp sitt kontrakt.

Pappans arbetslöshet och uppgivenhet påverkade hela familjen, enligt Arash. Arash vågade inte fråga pappan om hans jobb, eftersom pappan ofta blev lättirriterad på sådana frågor. När andra barn bjöd sina föräldrar till skolan på karriärdagar vågade Arash inte bjuda sin far dit. Arash beskriver att under ungdomen vågade han inte fråga om pengar eller saker på grund av familjens ansträngda ekonomi.

Men viktigare än så; jag är övertygad om att det skapade en distans mellan oss. Jag visste ju inte vad han gjorde. (Sanari 2019, s. 86).

Vi tolkar det att pappas arbetslöshet skapade ett visst avstånd mellan honom och Arash.

Vidare berättar Arash att han hade svårt att förstå varför pappan har sagt upp sitt arbete. "En uppsägning som verkar svår att förstå utan att veta hur han tänker. Hur en man från hans generation och hans tid såg på arbete." (Sanari 2019, s. 84). Arash menar att i hans ögon var alla arbeten i Sverige nästintill lika värda: "[...] i Sverige där fruktdisken på Ica var världens bästa jobb." (Sanari 2019, s. 84). "Jag är än i dag osäker på vilken omfattning detta påverkade mig". (ibid, s. 85).

Dessa citat tolkar vi att Jamshids syn på arbete är svårbegripligt för Arash, eftersom han har redan lärt sig att det inte är skamligt att ha något lågkvalificerat arbete i Sverige. Pappas arbetslöshet påverkade Arash.

Analys:

Ovanstående citat visar att här, i Sverige, utgör nyanlända personers annorlunda etniska bakgrund, kultur, traditioner och vardagliga vanor grunden till uppdelningen i två grupper - "Vi" och "De andra", som förstås från Baumans (2017, ss. 43-46) teori. Invånarna i staden Mjölby kategoriserade alla de personer som talade på främmande obegripliga språk, till gruppen "De andra", vilket stämmer överens med Baumans (ibid) och Jenkins (2008, s. 109) teorier, trots att dessa "De andra" var väldigt olika varandra, det vill säga har olika utbildningsnivåer, arbets- och livserfarenheter

m.m. Ett tydligt exempel på sådan indelning är Shoris mor, som efter kategoriseringen av omgivningen hamnade i gruppen "De andra", eller som Shori säger, i gruppen "nobody". Shori använder ett metaforiskt uttryck och jämför sin mors situation med ett litet fack, för att uppmärksamma hennes svåra upplevelser i samband med migration. Det är förenlig med Lakoff och Johnsons (1980, ss. 25, 30) verk. Ellenbrock (2022) uppger i sin studie att människor förlorar bland annat sin sociala status när de flyttar till ett nytt land, vilket kan påverka deras självkänsla negativt. Vi betraktar det att det kan även förhindra utvecklingen av nya identiteter i det nya hemlandet. Den sociala identiteten utvecklas utifrån individens roll i samhället, anser McSweeney i sin studie (2012 ss. 365-366). Shaw et al. (2022, s. 913) framhåller att sysselsättning spelar stor roll för migranternas självkänsla och självtillit.

Enligt vår förståelse, har Shori redan byggt upp sin primära identitet under sin barndom, vilket stämmer överens med Jenkins teori om social identitet (2008, ss. 41, 70). Hon lärde sig grundläggande normer, värderingar, samt sociala färdigheter under sin barndom i Iran. Efter ankomsten till Sverige ville hon lära sig om hur systemet fungerar, eftersom hon såg att det fungerade annorlunda. I Sverige mötte hon en ny kultur och annorlunda sociala hierarkier. Shori upplevde kulturkrock och diskriminering, samt förstod att det var svårt att navigera i det nya samhället utan nya kunskaper. Hennes självkänsla har blivit påverkad. Detta är förenligt med resonemang utvecklat av Hosseini & Punzi (2022, ss. 271-272), som lyfter upp temat om betydelsen av kunskaper om samhällets normer, lagar och rättigheter till en integration. En liknande tanke om betydelsen av kunskaper om samhället finns även i studien av Rodin et al. (2017, s. 226). Forskarna (ibid, s. 228) konstaterar att vissa högutbildade migranter i deras studie diskuterade alternativet att byta spår och hitta något mindre kvalificerat jobb i stället för att kämpa för sin sociala status. Vi ser att Arashs far inte bytte spår när han insåg svårigheterna med att hitta ett nytt jobb, och vi uppfattar även att Arashs identitetsprocess har påverkats då han har förstått att alla jobb värdesätts lika och arbetslösheten är skambelagt. Arash har redan hunnit att lära sig svenska sociala koder i jämförelse med sin far som har vuxit upp i ett annat samhälle och därför har helt annorlunda värderingar. Vi har lyft sociala kodernas betydelse för integration i underkategorin 6.2.4.

Sammanfattningsvis noterar vi att temat om förlorandet av sociala statusen efter ankomst till ett nytt land är viktig för författarna, eftersom flytten och behovet av att anpassa sig till ett nytt samhälle sätter igång deras identitetsprocesser.

6.2.2 Respekt och erkännande

I denna underkategori lyfter vi fram de utmaningar och den kamp som finns kring integration i det nya samhället, såsom att uppnå respekt för sin personlighet och samtidigt behålla sin integritet. Vi har uppfattat att kategorin är mer aktuell för Shori, eftersom hon ankom till Sverige som en vuxen kvinna och tog med sig sin kultur, traditioner och sin identitet som redan hade formats i Iran.

Shori framhåller att hon uppfattades som en udda fågel både av svenskar och av sina landsmän.

Jag var inte en symbol för den traditionella bilden av den snälla iranska mamman och frun. Det stämde inte med mina ambitioner eller mitt synsätt. [...] Jag fick ta en kamp för mina livsmål även med folk som på något sätt stod nära familjen. (Zand 2022, s. 69).

Vi vill med detta citat visa att Shori fick en dubbel kamp. På en sida stod hennes landsmän, och på andra sidan det svenska samhället. Shori använder metaforen "udda fågel" för att förstärka i sin berättelse upplevelsen att alla uppfattade henne som annorlunda. Detta uttryck använder Shori under hela sin berättelse eftersom den tydligt speglar och även förstärker, enligt vår uppfattning, beskrivningar av hennes kamp med omgivningen för sina mål, integritet och erkännande.

Det svenska systemet [...] krävde för mycket av mig, och jag ville inte ge så mycket. Jag ville inte ge upp mina värderingar eller den jag var, för att passa in. (Zand 2022, ss. 76-77)

Antingen kunde jag stanna kvar i en struktur där jag måste anpassa mig utan att ifrågasätta, eller så kunde jag försöka integrera mig genom att mötas, förstås och respekteras - en ömsesidig respekt och förståelse. Men för att komma dit var jag först tvungen att välja mig själv och min integritet, och bli hel igen. (Zand 2022, s. 77)

Enligt vår uppfattning, upplever Shori att hon inte passar in i det nya samhället som förväntar sig att hon anpassar sig till omgivningen. Vi förstår detta citat med att hon själv vill bestämma över sitt eget liv och förväntar att andra i hennes omgivning ska acceptera hennes rätt till att bygga sitt eget liv enligt sina egna värderingar. Shori vill inte bara lyda systemet, utan vill kämpa för att förverkliga sina egna planer. För att kunna bygga upp sitt nya liv enligt sina egna tankar behöver hon kunna väva samman sin gamla erfarenhet med den nya och kunna ta makten över sitt liv själv. Enligt vår tolkning, kan hon uppnå respekt och erkännande.

Vidare ser vi i självbiografin att Shori har efter en kamp med samhällets motstånd lyckats förverkliga sina planer. Hon berättar att hon har utbildat sig till barnmorska i Sverige, startat ett företag inom mödravården, Storken, och blivit framgångsrik och känd i hela Sverige.

Storken blir ett namn och en plats för att diskutera vårdreformer och innovation på vårdmarknaden. Jag väljs in i Vårdföretagarnas styrelse, vi vinner [...] Det är en häftig upplevelse, att röra sig från anonymitet till en position där jag känner att min röst och mina visioner spelar roll. [...] ser jag också hur jag som företagare målas upp i pressen. [...] Jag får bära den klassiska titeln "duktig invandrarkvinna". Så beskrevs jag i nästan alla forum [...] Bättre att var det än att inte bli hörd alls. I alla fall tillfälligt (Zand 2022, s. 124)

Vi vill med detta citat visa att Shori har gjort en stor och snabb resa uppåt även i det svenska samhället. Nu har hon fått sin röst hörd, har fått respekt och erkännande från omgivningen. Men hennes mål är att bli sedd inte bara som duktig invandrarkvinna utan på ett annat sätt. Hon bestämde sig för att låta omgivningen tillfälligt betona hennes utländska bakgrund för att gå vidare, eftersom för henne kändes det bättre än att inte bli sedd och hörd alls.

Jag vill bli behandlad jämlikt och jämställd med resten av näringslivet. Jag vill att det resultat jag uppvisar är direkt relaterat till min prestationsförmåga - min kapacitet, min affärsmässighet, mina styrkor och mina svagheter. Jag vill bli sedd för den jag är i min helhet, och vad jag har åstadkommit. (Zand 2022, s. 159)

Detta tolkar vi att Shori vill bli sedd av omgivningen utifrån sin helhet - med styrkor och svagheter, och vill bli bemött jämlikt, likaså som alla andra.

Shori berättar att efter många år av hårt arbete har hon lyckats att bygga en stor vårdkoncern och slutligen fick hon ett vackert kuvert.

Det är adresserat till direktör Shori Zand och inuti finns en inbjudan till en kunglig middag. [...] Jag är inte bjuden som kvinna eller invandrare, jag kvoteras inte in för att jag ska representera en minoritet [...]. Jag är inbjuden som mig själv och som representant för mitt bolag och mitt län. (Zand 2022, ss. 193-194)

Vi vill visa med detta citat att Shori har uppnått respekt och erkännande från det svenska samhället som en person och en affärskvinna. Hon är bjuden på kunglig middag tillsammans med andra kända svenska affärsmän.

Analys:

Vi ser att efter ankomsten till Sverige kategoriseras Shori som "De andra" av både den svenska befolkningen på grund av sin invandrarbakgrund och av sina landsmän på grund av att hon avvek från iranska traditioner. Det stämmer överens med Baumans (2017, ss. 43-46) och Jenkins (2008, ss. 104-109) teorier. Metaforen "den udda fågeln" betonar hennes försök att förstå och bearbeta sina svåra upplevelser, vilket får stöd i Lakoffs och Johnsons (1980, s. 30) verk. Det kan betraktas vara en följd av migration och interaktion med omgivningen, som kontinuerligt betonade hennes icke-svensk ursprung, vilket kan anses som ett exempel på stigmatisering utifrån Goffmans teori (1990, ss. 14-15). Shori försökte snabbt återuppta sin sociala status, vilket kan kopplas ihop med Rodin et al. studie (2017, s. 229) som lyfter frågan om betydelsen av möjligheten återuppnå sin sociala status och att bygga karriär i ett nytt land. I linje med detta kan Ahmadis (2010, s. 52) resonemang anses, där han lyfter betydelsen av känslan av inre integritet och socialt erkännande för en framgångsrik integration. Känslan av samstämmighet mellan individens förflutna och den nuvarande omgivningen är viktigt för att individen ska kunna identifiera sig med det nya samhällets kultur och liv, enligt forskaren (ibid). Betydelsen av erkännandet hittar vi även i Ims (2021) studie.

Till sist blev Shori bjuden tillsammans med andra mest kända affärsmän till en kunglig middag. Enlig vår uppfattning, innebär det att hon kategoriseras inte längre av samhället och näringslivet hörande till gruppen "De andra", vilket kan kopplas med Baumans teori (2017, ss. 43-46). Enligt Jenkins (2008, ss. 37-38), påverkar kollektiva identifikationer individens självuppfattning. Utifrån detta kan vi notera att Shori också kan uppleva sig som en del av det svenska samhället. Social identitet är föränderlig, menar Jenkins (ibid, ss. 17-18).

Slutligen kan vi notera att respekt och erkännande är en viktig kategori som förekommer i boken *Det udda fågeln*, eftersom författaren har flyttat till Sverige i vuxen ålder.

6.2.3 Språket och arbetsmarknaden

I denna underkategori belyser vi hur författarna berättar om svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Vi hör författarnas röster och analyserar hur de berättar om sina egna strategier,

om att lära sig svenska eller om sina föräldrars erfarenheter av att klara av språket och hitta ett passande arbete.

Shori berättar att hon skulle lära sig svenska för att nå arbetsmarknaden som sjuksköterska. Hon började studera på SFI och planen var att snabbt avsluta utbildningen för att kunna arbeta. Dock blev Shori besviken av utbildningens låga tempo och nivå, där hon deltog i en ojämn grupp med dåliga lärare, enligt hennes egna ord. I Shoris berättelse framkommer det att hon tidigare har hoppat över tre årskurser före tonåren och därför hamnade hon i en diskussion med sin SFI lärare, som ansåg att tempot för Shori var lagom, samt att hon borde ge sig själv tid med språket.

Jag tyckte inte att hon skulle bestämma över mitt tempo eller mina planer i Sverige. Den typen av omhändertagande tänkte jag att jag inte behövde [...] jag var vuxen, och jag kom med erfarenheter som gjorde mig mer än kapabel att fatta mina egna beslut. (Zand 2022, ss. 54-55)

Vi tolkar detta att Shori upplevde utbildningens tempo som långsamt eftersom i sitt hemland studerade hon snabbare än sina jämnåriga. Vi ser att Shoris initiativtagande bemöts av lärarens motstånd, varpå Shori reflekterar om varför hon måste stanna på SFI och vänta på andra elevers progressioner, om hon kan gå vidare mycket snabbare än många andra. Det var svårt för henne att förstå varför läraren skulle bestämma över henne.

Arash berättar om sin fars erfarenhet på att studera på SFI:

Han avskydde SFI. Avskydde hur man tog alla invandrare, helt oberoende av tidigare utbildningsnivå och lingvistisk förmåga, satte dem bredvid varandra och började med att gå igenom alfabetet (Sanari 2019, s. 86).

Pappa försökte [...] meddela att han redan pratade fyra språk flytande och [...] hade läst ett halvdussin böcker på svenska. Hans bänkkamrat var analfabet på sitt eget språk och hade aldrig hållit i en penna. Skulle de läsa samma kurs här [...]? (ibid, s. 87)

Detta citat tolkar vi att Arash vill förmedla om brister i språkundervisningen på SFI, där alla elever skulle hålla samma tempo i språkinläringen, trots att alla hade olika förutsättningar och

kunskapsnivåer. Arashs pappa hade redan kunskaper i svenska, men fick delta i samma grupp med analfabeter.

Fortsättningsvis, gällande vikten av språkkunskaper för integration, lyfter vi Nadims berättelse om sina föräldrars erfarenheter. Nadim uppger att hans pappa startade en pizzeria för att kunna försörja sin familj. Mammans situation var sämre, eftersom hon inte lyckats hitta något jobb utan goda språkkunskaper och drabbades av psykisk ohälsa, enligt författaren.

Hennes blick är mörk, jag har stundtals svårt att känna igen henne. Hon har ströjobb här och där [...], men tar sig aldrig på allvar in på arbetsmarknaden. Hon blir allt ensammare. Jag håller mig hemifrån så gott jag kan, så jag slipper tänka på det. (Ghazale 2022, s. 111)

Mamma och pappa längtar efter ett liv där de inte blir betraktade som idioter för att de talar med brytning. (ibid)

Vidare berättar Nadim att föräldrarna även diskuterade möjligheten att återvända till Libanon trots att situationen i hemlandet var instabil. Han uppger att han upplevde sådana diskussioner som hot, enligt hans egna ord. En kväll hörde han ett samtal mellan sina föräldrar igen. Nadim berättar:

När jag förstår det reagerar min kropp direkt. Hjärtat börjar slå snabbare, hårdare. Utan att tveka går jag in i köket, höjer rösten och avbryter deras samtal. (Ghazale 2022, ss. 111-112)

Då sa Nadim bestämt: "Om ni åker tillbaka till Libanon får ni göra utan oss" (ibid).

Ovanstående text från Nadims självbiografi tolkar vi att den svåra situationen i familjen på grund av mammas arbetslöshet och efterföljande psykisk ohälsa påverkade hans välmående och gjorde honom otrygg och orolig, särskilt när han hörde återkommande diskussioner mellan föräldrarna om återvändning till Libanon. Nadim önskade att stanna kvar i Sverige, eftersom han har hunnit utveckla en anknytning till sitt nya hemland och har lärt sig språket. Vi vill även med detta visa att utan goda språkkunskaper är det svårt att komma in på arbetsmarknaden. Om man behärskar det svenska språket dåligt eller talar med brytning som Nadims föräldrar gör, tas man inte på allvar av arbetsgivaren.

Nadim beskriver fortsättningsvis hur han och hans svenske vän Tobbe sökte arbete efter att de avslutade gymnasiet. De hade likadana meriter, eftersom de sedan tidig barndom gjorde allt

tillsammans. Vidare berättar Nadim att de sökte till samma arbete med samma cv som ett experiment utifrån antagandet att deras olika, svenska och icke-svenska namn kan avgöra resultatet. "Tobbe blev kallad till sju intervjuer. Jag blev kallad till en" (Ghazale 2022, s. 149). Nadim uppger att även den enda kallelsen kom från Nadims gamla högstadierektor, som kände till Nadims förmågor.

Denna text tolkar vi att Nadim var medveten om att vid jobbsökningen kan det förekomma att det inte är utbildning, kompetens eller erfarenheter som spelar en avgörande roll. Namnet kan vara den avgörande faktorn, att individer med svenskt eller svenskklingande namn har större chanser att komma in i arbetsmarknaden. Nadim fick endast en chans, och den enda kallelsen fick han tack vare att arbetsgivaren kände igen hans namn på cv.

Analys:

Utdraget från Shoris och Arashes böcker visar att det är svårt att studera på SFI snabbare än andra elever. Shoris initiativ möttes med oförståelse från systemets representanter, medan Arashes pappa blev besviken över utbildningens system. Det ligger i linje med studien av Gustafsson och Johansson (2018) som lyfter språkets betydelse för att komma in i arbetsmarknaden, samt noterar att det svenska mottagandet av flyktingar tar ansvaret från dem och gör dem passiva (ibid, s. 993). Dessutom finner forskarna att systemet inte tar hänsyn till individens personliga förutsättningar vid språkundervisningen (ibid). En liknande tankegång om brister i flyktingmottagande systemet hittar vi i Olsson et al. (2023, ss. 1-2) studie. De hävdar att det förekommer bristande samordning bland samhällets ansvariga aktörer, vilket leder till fördröjningar i migranternas tillgång till språkundervisning och därmed till arbetsmarknaden (ibid).

Utifrån Nadims berättelse om sin mammas svårigheter med det svenska språket och arbetsmarknaden förstår vi att arbetsgivare kategoriserade henne som "De andra", vilket sammanfaller med Baumans (2017, ss. 43-46) och Jenkins (2008, ss. 104-109) teorier, och som avviker från rådande sociala normer, vilket utgår från Goffmans stigmatteori (1990, ss. 14-15). Dahlstedt et al. (2021, ss. 43-44) menar att goda språkkunskaper ökar migranternas chanser till att komma in i arbetsmarknaden och även fungerar som en nyckel till det svenska samhället. En liknande tankegång hittar vi i Kyeremeh et al. (2019) studie. Olsson et al. (2023 ss. 1-2) understryker att begränsade möjligheter att nå arbetsmarknaden påverkar flyktingarnas mående. I detta exempel från Nadims självbiografi uppfattar vi att den svåra situationen i familjen påverkar även hans mående och gör honom orolig, vilket kan påverka hans identitetsprocess.

Citat som belyser Nadims svårighet på arbetsmarknaden, trots att han talar svenska utan brytning, tolkar vi att de individer med icke-svenska namn har betydligt mindre chans att komma in på arbetsmarknaden. Namnet kan vara den avgörande faktorn, vilket sammanfaller med Bursells (2012, ss. 471-473) svenska studie, som kom fram till att migranter bytte sitt namn mot ett svenskklingande namn för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Detta är ett ytterligare exempel på hur arbetsgivare eller personalansvariga kategoriserar jobbsökande i "Vi" och "De andra" utifrån deras namn som är oftast en tydlig indikator på etnisk bakgrund, vilket kan anses som ett exempel utifrån Baumans (2017, ss. 43-46) och Jenkins (2008, ss. 104-109) teorier. Etnicitet kan utgöra en grund till diskriminering, enligt Goffmans stigmatteori (1990, ss. 14-15). Diskriminerande bemötande påverkar den avvisande och stigmatiserande personens självbild, självkänsla och hennes identitetsprocess, samt skada hennes identitet (ibid).

Sammanfattningsvis uppmärksammar vi att vikten av goda kunskaper i det svenska språket framhålls i de analyserade berättelserna. Språkkunskaper är viktiga för att etablera sig på arbetsmarknaden. Författarna talar om svårigheter och olika hinder de möter på väg till arbetsmarknaden, såsom diskriminering grundad på etnisk bakgrund vid arbetssökande och även brister i språkundervisning på SFI, där lärarna fokuserar på den medelmåttiga eleven och enstaka elevers initiativer att studera snabbare möts även med motstånd.

6.2.4 Sociala koder

I denna underkategori lyfter vi betydelsen av sociala koder för att integrera och anpassa sig till det nya samhället. Enligt Al-Baldawi (2014, ss. 52-54), reglerar sociala koder och samhällets oskrivna normer människors sätt att uppfatta omvärlden, att leva, att umgås och bygga sociala relationer med varandra. Det omger även sättet att klä sig, tala och att bete sig (ibid). Kategorin sociala koder är väl representerade i *Sverigevänner* och *Den udda fågeln*.

Arash uppger att för att bli precis som svenska barn skulle han bland annat ha en hobby. Han berättar om hur han hade testat skidskytte, pistolskytte, judo, men även andra idrotter och tre olika musikinstrument. Han och pappan försökte att lära sig att laga köttbullar, baka bröd och kakor som svenskar gör. Kakorna skickades då och då till fröken, enligt hans egna ord. Arash lärde sig att vara hurtig på semestern och att älska vintersport. Han resonerar om sin inlärningsprocess:

Inte lockande alls för folk som inte fostrats in i det sedan barnsben. Men det blev lag i vårt hem, enligt reglerna stipulerade av Projekt Svensk. (Sanari 2019, s. 110)

Sammantaget var det inga små utmaningar. [...] Effekterna blev ibland ofrivilligt komiska. Vi förstod nämligen de stora dragen, men inte alltid detaljerna. (ibid)

Ovanstående text visar på Arashs ansträngningar, med stöd av pappans guidning, att bemästra de svenska sociala koderna, där det ingick att ha en vana till utomhusaktiviteter, gilla vintersport och baka kakor m.m. Detta tas för givet av svenskar eftersom det var enkelt och naturligt för dem, medan för andra som började med detta i senare ålder var det mycket svårare lära sig dessa vanor. Enligt vår förståelse kan aktiviteterna utföras formellt utan att kunna förstå deras djupa betydelser.

Vidare resonerar Arash om faktorer som hans pappa lyfte i sin dagbok. Arashs pappa menade att Sverige är ett svårt land att integrera sig i, och en anledning är att folk är väldigt känsliga för avvikelser i språkmelodin. Det finns även ytterligare faktorer som försvårar migranternas integration som Arashs pappa lyfte i sin berättelse.

Folk från andra länder, som i egen kultur grovt sett tillhörde en viss social grupp, kan inte längre passa in. De må ha rätt bil, rätt klocka, rätt åsikter och rätt boende, men de kan aldrig lära sig alla de beteenden, små sociala koder och diskreta materiella signaler som krävs (Sanari 2019, s. 199).

Citatet tolkar vi att trots likheter mellan yttre attribut, såsom dyra bilar, vackra hus, märkeskläder, kommer migranter alltid att vara annorlunda och denna skillnad kommer att märkas för etniska svenskar. Jamshid poängterar vikten av sociala koder och "rätt" språkmelodi för att kunna integrera sig i det svenska samhället. Han tycker att det är nästan omöjligt att lära sig dessa koder, språkmelodi och andra subtila signaler.

I slutet av boken är Arash vuxen. Vi ser i boken, att han tittar på sig själv i spegeln:

Jag har en gnagande känsla av att det är något fel på mig (Sanari 2019, s, 207).

[...] jag har ju goda intentioner, men får bara ovetta och misstänksamhet tillbaka. Är jag sur? Kort i tonen? Stirrar jag på folk? Ler jag för lite? Ler jag för mycket? [...] Jag blir så trött på mig själv. Jag är över 30 år. [...] Försöker passa in. Varför passar jag inte in? (ibid)

Dessa citat tolkar vi att Arash möts fortfarande med misstänksamhet av omgivningen, trots att han har vuxit upp i Sverige. Han försöker förstå detta fenomen, men benägen att tycka att det finns något fel på honom, som framkallar misstänksamhet hos folk.

Vidare beskriver Arash i boken sin återkommande mardröm, där är han inte en människa, utan en stor, grön och ful ödla, doktor ödla, vilken ingen patient vill handskas med. "Har svenskarnas absoluta gehör noterat så många små avvikelser under alla dessa år att det har byggt upp den självbilden?" (Sanari 2019, s. 209).

Enligt vår uppfattning, detta citat och beskrivningen speglar Arashs självbild och visar tydligt att han förstår betydelsen av att behärska svenska sociala koder. Arash uppfattar att hans brister i att behärska sociala koder uppmärksammas av andra i omgivningen, vilket leder till hans dåliga självbild. Citat visar även att Arash inte är säker på att han är helt accepterad av omgivningen, av kollegor och patienter. För att förklara sina upplevelser använder han en metafor och jämför sig själv med en ful ödla, som framkallar avsmak hos andra.

Reflektioner om betydelsen av sociala koder hittar vi i boken *Den udda fågeln*. Shori, liksom Arash, berättar om hur svårt det var att anstränga sig för att passa in i det svenska samhället.

Det hade varit en ständig kamp för att passa in, förstå, forma sig och böja sig, utan att samtidigt krossas under trycket. Jag kände att jag var tvungen att prata på ett visst sätt, bete mig på ett visst sätt, vara aktsam. Inte det röda läppstiftet, för då kom frågan: Ska du på fest? (Zand 2022, s. 76)

Citatet ovan tolkar vi att Shori upplever svårigheter att försöka passa in i samhället. Hon upplever livet som en kamp, där finns även risk att bli krossad. Kampen pågår varje dag i hennes vardagliga liv. Shori måste leva med att hålla ett öga på andra och inte sticka ut, vilket upplevs av henne som svårt.

Analys:

Både Arash och Shori lyfter fram betydelsen av sociala koder för att kunna integreras i det svenska samhället. Med stöd av pappans guidning kämpade Arash för att forma sig en ny, svensk identitet. Jenkins (2008, ss. 17-18) anser att identitet utvecklas i interaktion med omgivningen och det är en pågående process. Enligt vår förståelse, uppfattar Jamshid som ett steg mot inläring av samtliga sociala koder att göra allt som svenskar gör i det vardagliga livet. För honom är det en strategi för att bättre kunna integreras in i samhället. För Shori betyder det, bland annat, att se ut som svenskarna och inte avvika från det som uppfattas av omgivningen som vanligt och därför normalt. Annars riskerar de att kategoriseras som "De andra" av majoritetsbefolkningen, vilket stämmer överens med Baumans (2017, ss. 43-46) och Jenkins (2008, ss. 104-109) teorier.

Både Shori och Arash resonerar att det är svårt att försöka passa in i samhället. Arash har vuxit upp i Sverige, jobbar som läkare och utifrån utdraget från hans självbiografi kan vi se att han står och tvivlar, om han hör till majoritetssamhället. Han är fortfarande osäker på att han behärskar samtliga sociala koder, trots sina ansträngningar under många år, vilket leder till hans dåliga självbild. Det stämmer överens med Jenkins teori om social identitet, där han menar att kategorisering utgör grunden för individens identifiering av sig med någon grupp (Jenkins 2000, s. 9). Det innebär för Arash att han inte kan identifiera sig helt hörande till samma grupp som majoritetsbefolkningen i Sverige, eftersom denna grupp inte helt erkänner honom som en av sina medlemmar. Metaforen ödla som används i texten visar på ett levande och färgstarkt sätt Arashes inre känslor och självbild, enligt vårt resonemang, vilket utgår från verk skriven av Lakoff och Johnson (1980, s. 13, 30).

Sammantaget kan vi notera att lära sig sociala koder är en viktig del i både identitet- och integrationsprocesser. Ju mer kunskaper individen skaffar sig om dessa koder, desto mindre blir avståndet mellan grupper "Vi" och "De andra" och desto mindre blir känslan av fientlighet från landets ursprungliga befolkning (Bauman 2017, ss. 43-46). På ett liknande sätt resonerar Rodin et al. (2017, s. 221) i sin studie också där de understryker betydelsen av sociokulturella koder för migranternas integration i ett nytt samhälle.

6.3 Annanhet

Ett nytt land och en främmande miljö kan göra att migranten upplevs vara annorlunda i jämförelse med majoritetssamhället. Samtliga författare har beskrivit situationer där de har upplevts vara annorlunda under sin integrationstid. I denna kategori analyserar vi hur “annanhet” kan påverka författarnas identitetsprocesser.

6.3.1 Stigmatisering och diskriminering

I självbiografierna tas det upp delar där författarna redogör för olika tillfällen i deras liv där de har utsatts för stigmatisering och diskriminering från omgivningen. Enligt Bauman (2017 ss. 43-46) är det vanligt att människor delar upp sig i olika grupper baserat på deras likheter och därmed väljer att behandla utomstående med känslor av fientlighet och fördomar på grund av deras annanhet.

Arash berättar att vid ett tillfälle uppgav en av klasskamraterna att han inte får leka med Arash, men kunde dock inte förklara varför. “Jag får inte leka med dig [...] det vet jag inte riktigt. För att du kan judo tror jag!” (Sanari 2019, s. 27).

Vi ser utifrån Arashes beskrivning och citatet att hans klasskamrater inte ville acceptera honom. Dock uppfattar vi att barnets anledning till ogillandet antagligen beror på att Arash är annorlunda i relation till Tjörn invånare.

Nadim beskriver i sin självbiografi att han utsattes för trakasserier i skolan av elever och lärare, där vissa personer uttryckte sig rasistiskt gentemot honom på grund av hans invandrarbakgrund, vilket vi noterade i det fall när Nadim interagerade med sin mellanstadielärare. “[...] min lärare Bengt kallade fram mig den där gången efter provet i sexan, och berättade att den där svartskallen just slagit allihop” (Ghazale 2022, s. 108).

Vi ser utifrån detta citat att hans lärare tydliggör hur annorlunda Nadim är i jämförelse med andra elever som går i samma klass. Trots Nadims ansträngningar att bli som de andra i klassen, ser vi att människorna i Nadims omgivning istället väljer att urskilja honom från majoritetsgruppen på grund av hans invandrarbakgrund.

Ett ytterligare exempel på diskriminering på grund av personens etniska bakgrund hittar vi i boken *Den udda fågeln*. Shori berättar att hon var tvungen att komplettera sin sjuksköterskeutbildning, trots examen från Iran. Studieperioden var hård och tung, men Shori såg fram emot att kunna gå vidare. Istället fick hon ett samtal med sin handledare om att hon blev underkänd med förklaring att hon inte ansågs vara mogen och färdig för rollen som sjuksköterska. Vidare beskriver Shori att hon blev chockerad och grät på grund av känslor av maktlöshet, övergivenhet och desperation. När hon tog en kontakt med sin handledare via telefon och frågade varför, fick hon svaret från henne:

För att du inte är svensk, Shori. Förstår inte du att du inte bara kan komma hit och ta en ledande roll på en arbetsplats? (Zand 2022, s. 61).

Fortsättningsvis uppger hon att detta uttalande kom plötsligt. "Så kastades sanningen i ansiktet på mig" (Zand 2022, s. 61).

Vi tolkar Shoris ord som hon ville slutföra sin utbildning och börja jobba, men bemöttes diskriminerande av sin handledare på grund av sin invandrarbakgrund. Vi tolkar att detta kan ha en negativ påverkan på Shoris mående och professionella utveckling.

En miljö som kantas av daglig diskriminering återfinns vi även i *Sverigevänner*. Arash berättar att på sitt första jobb kunde inte en kvinnlig personalansvarige se skillnaden på honom och en tio år äldre man från Libanon. Han beskriver vidare hur det fanns tydliga skillnader mellan de två, men i ett drygt år så blandade hon ihop deras papper och namn: "Ni är så lika, är ni bröder?" (Sanari 2019, s. 178). Hon ursäktar sig för att hon inte kan komma ihåg sina medarbetares namn och utseende: "Jag kan inte se skillnad, det går bara inte" (ibid). Vidare berättar Arash att kvinnan gör detsamma med två kvinnliga kollegor med olika etniska härkomster.

Vi tolkar Arashes ord att han, samt hans icke-svenska medarbetare bemötts stigmatiserande av personalansvarige på sitt jobb på grund av etnicitet och annorlunda utseende.

Vidare berättar Arash att efter läkarutbildning arbetade han en sommar på en närakut, vid ett patientmöte uppgav patienten att hon inte förstår vad Arash säger.

Jag förstår inte vad han säger! De kommer hit, rakt från båtarna, och börjar jobba! Utan att kunna svenska. Hur ska jag kunna förstå deras språk? (Sanari 2019, s. 211).

Dock uppgav patientens dotter genererat att Arash talar perfekt svenska och att patienten ska besvara hans frågor.

Jag förstår ingenting [...] Jag kan inte de här språken. Jag vill prata svenska. Svensk läkare. Herregud, är det för mycket begärt?
(Sanari 2019, s. 212).

Vi tolkar Arashes utsagor att trots uppväxten i Sverige, behärskan av det svenska språket bra och hans jobb som läkare, så bemöts han fortfarande av fördomar och stigmatisering på grund av hans annorlunda utseende, vilket har uppmärksamats i detta patientmöte ovan.

I Shoris berättelse förekommer det en liknande situation som uppstod under ett patientmöte på hennes praktikplats på intensivvårdsavdelningen. Shori beskriver att hon försökte att upprätthålla ett gott professionellt anseende och försökte genomföra sina arbetsuppgifter helhjärtat och bemöta en döende patient empatiskt, men bemöttes med avsmak när denne fick höra vart Shori ursprungligen kom ifrån. Patienten uttrycker: "Allt skit kommer hit" (Zand 2022, s. 42).

Vi tolkar detta citat att Shori bemöttes diskriminerande på grund av sitt utseende och brytning.

Ett exempel på diskriminering beskrivs av Nadim, där han uppger att han och hans hustru ville hyra en stuga en sommar. När de hittade en stuga, ringde Nadim till uthyraren och presenterade sig med sitt för- och efternamn. Uthyraren, en äldre man, tvekade och efter ett kort "hmm" bad han Nadim att upprepa sitt namn, vilket Nadim gjorde. Enligt Nadims berättelse uppgav uthyraren att han först behöver tala med sin fru om detta.

När han är tillbaka i samtalet förklarar han att lika vänligt som tidigare att just den här veckan ska deras dotter komma hem och bo i stugan. De har bara inte hunnit ändra det i annonsen (Ghazale 2022, s. 174).

Vidare berättar Nadim att när han uppgav att de har möjlighet att hyra stugan en annan vecka, sade uthyraren att det även är fullt då utan att behöva kolla upp det i förväg.

Vi uppfattar detta som att uthyraren nekar Nadim på grund av hans icke-svenska namn.

Analys:

Samtliga utdrag från självbiografierna visar att författarna på ett eller annat sätt utsätts för stigmatisering och diskriminering på grund av deras "annanhet", vilket överensstämmer med Goffmans (1990, s. 14) stigmatteori. Utifrån de olika citaten har vi sett uppdelningar av ett "Vi" och "De andra", vilket utgör grunden för stigmatisering och utstötning, enligt Bauman (2017, ss. 43-46). Centralt för samtliga författare är att de inte uppvisar likheter med "Vi"-gruppen, vilket går i enlighet med teorin om "Vi" och "De andra" (ibid) och därmed förekommer det en uteslutning från majoritetsgruppen. Lalander (2009, ss. 105-106) lyfter i sin studie hur personer med utländsk bakgrund har svårigheter att bli en del av majoritetsgruppen i samhället. Han uppger att trots att de flesta unga chilensare som är födda i Sverige eller ankom till landet som barn, så kände de sig främmande inför svenskar (ibid). Katartzi (2018, ss. 34, 37) lyfter däremot upp att på grund av sin "annanhet" utsätts unga migranter i Grekland för diskriminering och rasism. Forskaren uppger hur migranterna försökte att identifiera sig med sitt nya hemland genom att känslomässigt interagera med sin omgivning, men hindrades på grund av diskriminering. Därmed fick migranterna kämpa för att kunna bygga upp sina identiteter och kunna genomföra identitetsprocessen (ibid), vilket är en likhet som vi har kunnat se hos samtliga författare.

I självbiografierna beskrivs situationer där både Arash och Shori i sina professionella yrkesroller inom sjukvården bemöttes diskriminerande i patientmöten. Utifrån deras beskrivningar är patienternas fördomar om Arashes och Shoris utländska bakgrund primära i mötet och deras kompetenser och kunskaper blir därmed sekundära. Rodin et al. (2017, s. 220) och Ims et al. (2022 s. 3) konstaterar att det svenska samhället ifrågasätter migranternas kompetenser och kunskaper, samt på arbetsplatser förekommer diskriminerande bemötande av arbetstagare med utländsk bakgrund. Som ett exempel på detta kan vi betrakta en situation där en personalansvarig blandar ihop Arash med en annan manlig utländsk kollega. Vi tolkar kvinnans beteende som diskriminerande och stigmatiserande utifrån det faktum att Arash och hans kollegor exkluderas från de övriga i arbetsgruppen på grund av deras etnicitet.

Vi ser även att något enkelt som en persons namn kan utgöra skäl för stigmatisering och diskriminering, samt tyda på en persons "annanhet", vilket vi fann i Nadims berättelse. Ahmadi et al. (2020, s. 21) lyfter normaliseringen av diskriminering och social exkludering, vilket leder till mer segregation mellan landets befolkning. Vi kan förstå detta genom den enkla reaktionen som Nadim hade utifrån samtalet med uthyraren, att detta för honom är en vanligt förekommande situation. Bursell (2012, ss. 471-473) uppger dock att som en respons till stigmatisering väljer

vissa individer att byta namn för att slippa diskriminerande bemötande av andra personer i samhället. Namnet är viktigt för den personliga identiteten, vilket är förenligt med Jenkins (2008, s. 41) teori. Vi ser även att namnet utgör en grund för stigmatisering och en uppdelning i "Vi" och "De andra", vilket får stöd i Baumans (2017, ss. 43-46) teori. Detta kan även skapa otrygghet vid brist på tillhörighet till majoritetssamhället. Samtliga författare redogör för situationer, där de har haft svårt att skapa anknytningar till sin sociala omgivning, därmed har det uppstått svårigheter att skapa tillhörigheter till det nya landet, vilket stämmer överens med studien av Katartzi (2018, s. 43). Författarnas självkänsla och självbild påverkas också, vilket, enligt Goffman, tyder på en skadad identitet (1990, ss. 14-15).

6.3.2 Samhällets låga förväntningar

I självbiografierna urskiljer vi tillfällen där författarna lyfter att samhällets låga förväntningar har påverkat dem och deras identitetsprocess. I sin forskning lyfter Gustafsson och Johansson (2018, s. 993) att samhällets mottagande av flyktingar leder till att ansvaret tas ifrån dem och gör dem passiva. Enligt forskarna (ibid, s. 995), tar samhället inte hänsyn till flyktingars personliga förutsättningar.

Arash uppmärksammar det svenska samhällets låga förväntningar om invandrare och omgivningens kommentar kring hans framgång gällande hans utbildning och yrke.

Den välvilja som placerade mig i "Rosa grupp" för att inte alltför snabbt tvinga in mig i det svenska samhället som ansågs kunna vara skadligt för en liten iransk pojke. Den snällhet som gav mig alla rätt på religionsprovet. Den hänsyn som fick familjen att flytta till Tjörn, av alla ställen, och dra igång Projekt Svensk (Sanari 2019, s. 191).

Utifrån Arashs exempel ovan ser vi att syftet med "Rosa grupp", en grupp där enbart invandrapojkar i skolan ingick, fungerade som en försiktig introduktion till Sverige och det svenska. Dock ser vi att det istället utgjorde ett hinder, vilket ledde till en flytt till Tjörn för Arash och hans familj.

Ett liknande tema återfinns i Nadims bok, när han fick sitt resultat i svenska och fick reda på att han var bäst i klassen. Nadim berättar hur glad han kände sig i den stunden och hans dröm om att

vara precis som alla andra slog precis in. Dock reflekterar Nadim om denna situation i efterhand och berättar att hans resultat endast var extra bra på grund av att det var just Nadim.

Mitt resultat var extra bra - eftersom jag var svartskalle. För att ingen hade förväntat sig det. Vad kan man förvänta sig av någon som jag? (Ghazale 2022, ss. 108-109).

Den jag var då hade gjort vad som helst för att passa in. Men Bengt, han gjorde det klart för alla i klassrummet, inklusive mig, att det här inte är en pojke som vem som helst av er. Det är en svartskalle. Nåt annat. Oavsett hur bra han är på svenska (ibid, s. 109).

Med detta citat från Nadims berättelse ser vi hur han har kämpat med att kunna få bra resultat i svenska och bli precis som de andra i klassrummet, däremot möts han av andra med förvåning för att hans ansträngningar gav bra resultat.

I Shoris berättelse beskrivs ett exempel som vi har tolkat som låga förväntningar, där hon berättar om ett möte med en hyresvärd, när hon letade efter en lokal till sin blivande barnmorskemottagning. Hyresvärdens inledde mötet direkt med att påtala att han inte hyr ut lokaler till kaféer eller restauranger. När Shori ifrågasatte hyresvärdens uttalande, fick hon detta som kommentar. "Det är inget illa menat. Men ... är det inte sådant ni gör?" (Zand 2022, s. 102). I boken förmedlar Shori sina tankar kring hyresvärdens uttalande med detta citat: "Ni? Vilka är vi?" (ibid).

Utifrån detta citat ser vi att hyresvärdens har fördomar om Shori, vilket vi förstår genom hyresvärdens uttalanden om att individer med etnisk bakgrund driver kaféer och restauranger. Vidare förstår vi att Shori inte uppskattar att bli bemött på detta sätt av hyresvärdens.

Analys:

Med dessa utdrag från böckerna ser vi att på grund av samhällets låga förväntningar blev författarna tillskrivna "De Andra"-gruppen, eftersom de inte ansågs dela likheter med sin omgivning, vilket stämmer överens med Jenkins (2008, ss. 38, 102) teori. Vi har kunnat se att identitetsprocessen påverkas genom dessa utomstående faktorer, där skolmiljön och samhället har låga förväntningar på den enskilda personen, men det möjliggör dock en miljö för personen att knyta an till likasinnade. Detta kan resultera i vad Eliassi (2013) belyser i sin studie, att

invandrarungdomar upplevt en identitetskris när deras familj avvek från västerländska normer i det nya samhället. Vi anser att detta speglar både Nadim och Arash i deras annanhet och svårigheter att knyta an till det svenska. I Nadims fall kan avsaknaden av att inte få tillhöra en grupp ha en negativ påverkan på hans identitetsprocess, vilket vi även kan hitta i studien av Katartzi (2018, s. 43), medan i Arashes fall har möjligheten att kunna söka sig till likasinnade personer lett till möjligheten att skapa en tillhörighet till andra invandrarbarn. Även om Arash inte fick tillhöra majoritetssamhället, fick han tillhöra en gemenskap i "Rosa grupp" och möjlighet att uppnå en kollektiv identitet, vilket ligger i linje med Jenkins (2008, ss. 38, 102) teori. I Shoris fall ser vi att samhällets fördomar utesluter henne från majoritetssamhället, och att hon utifrån sin etnicitet och kultur förväntas ha ett lågstatusyrke i enlighet med samhällets förväntningar, vilket kan kopplas till Appiahs (1994, s. 149) studie. Utifrån Jenkins (2008, s. 109) resonemang om kategoriseringens betydelse tolkar vi att Shori inte ses som sin egen person, utan tillskrivs som invandrare från Mellanöstern utifrån hennes utseende. Vi ser att Shori yrkesmässigt har åstadkommit mycket och vill bli erkänd utifrån sin profession, och inte bli bemött av omgivningen utifrån hennes annanhet, vilket ligger i linje med Rodin et al. studies resultat (2017, s. 226).

6.4 Tillhörighet

En gemensam kategori som genomsyrar samtliga böcker är känsla av tillhörighet. Enligt Ahmadi (2010), kan identitet medföra att en person får en fast punkt i sin omgivning genom att denne känner tillhörighet till sin omgivning och därmed även får en förståelse av sin plats. Böckernas författare lyfter upp aspekter som vi har tolkat som tillhörighet.

6.4.1 Vem är jag?

"Vem är jag?" är en fråga där samtliga författare har reflekterat om sin identitet och tillhörighet i relation till både sitt gamla och nya hemland. Författarnas upplevelser kring situationer i mötet med sin omgivning, där stigmatisering, frågor om status och språksvårigheter får dem att reflektera kring sin egen position, samt hur det påverkar dem.

I *Sverigevänner* berättar Arash om en semesterresa till hemlandet Iran och hur han insåg att han har förändrats efter åren i Sverige.

Jag var en mosaik av två främmande kulturer. Jag skulle aldrig bli monokrom. Så var ödet. Aldrig helt innanför. Aldrig helt utanför. Jag var unik. Men jag var inte ensam. Hemma var vi många som

var unika. Vi var en legion. Vi var här för att stanna. [...] Vi halvblod (Sanari, 2019, s. 149).

Utifrån detta citat ser vi att efter en tid i Sverige har Arash anpassat sig till de svenska normerna och kulturen. Dock i mötet med Iran, sitt tidigare hemland, ser vi Arashes resonemang kring hur han nu inte längre tillhör iransk kultur helt.

I Nadims bok hittar vi ett liknande fenomen, där han reflekterar kring det bostadsområde han och hans fru valt att bosätta sig i. Han beskriver att han tidigare har bott bland lägenhetsbyggnaderna i "Miljonprogrammet" och efter sitt giftermål flyttade han med sin fru till ett villaområde, där det inte finns så många invandrare. "Här, där alla är som jag, men där ingen ser ut som jag." (Ghazale 2022, s. 11). Nadim berättar att bortsett från hans bakgrund, så är han smärtsamt lik alla de andra männen som bor i villaområdet. Och ett stenkast därifrån över en väg finns "Miljonprojekten i betong", och Nadim beskriver att det finns två parallella samhällen som håller varandra på avstånd.

När jag är på andra sidan vägen har jag oftast uniformen på. Jag talar deras språk och jag ser hur de mår. Men eftersom jag ser ut som dem, utan att längre leva som de gör, så ser de på mig som en svikare. En som inte längre fattar. Kanske har de rätt (Ghazale 2022, s. 13).

Jag har kämpat över trettio år för att bli svensk. Att bli betraktad som vem som helst här. Nu har jag det, då skäms jag istället. Som om jag inte samtidigt också är stolt över varifrån jag kommer (ibid, s. 18)

Vi tolkar att Nadim upplever motstridiga känslor om sig själv, att det förekommer en strid mellan den han var och den han är nu.

Detta tema återkommer i olika situationer för Nadim i hans bok, där han återger när han var snart färdigutbildad polis och åkte polisbuss med två kollegor till ett centrum där ett förortsgäng stökade. Ena kollegan sade till Nadim att han inte kommer att bli respekterad förrän han stryker en av sina egna. "Jag ler och tiger, tänker: Sitter jag alltså inte med mina egna just nu?" (Ghazale 2022, s. 153).

Vi tolkar detta att trots uniform och en tydlig markering att han är tillsammans med sina arbetskamrater, uppger kamraterna att han inte är en av dem. Å andra sidan så tillhör Nadim inte heller de andra invandrarna återigen på grund av Nadims valda yrke.

I boken *Den udda fågeln* lyfter Shori upp känslor om ett bemötande som fick henne att reflektera kring den kamp hon förde mot personer i sin omgivning i hennes strävan att bygga upp sitt företag. Hon beskriver en middag i sällskap av politiker och landshövding, där hon försöker ha trevligt men blir bemött av ignorans och bristande medkänsla

[...] när en man vid bordet plötsligt vänder sig mot mig och med stor förvåning uttalar att jag är riktigt trevlig och att han tycker att det är synd att vi blir slagna av våra män. Detta “vi” igen (Zand 2022, s. 301).

Vi ser i detta utdrag hur Shori ville bli sedd som en entreprenör och som människa, men i mötet med andra blev hon sedd som annorlunda och avvikande.

Shori beskriver vidare i sin bok hur ställd hon blev av mannens kommentar och beskriver en trötthet kring att konstant föra en kamp mot fördomar och för sin existens. “Jag är så trött. Trött på att vara en udda fågel, trött att betraktas som en udda fågel” (Zand 2022, s. 302).

Utifrån dessa citat förstår vi att hon är trött på att ständigt anses som avvikare i interaktion med andra, trots att hon har uppnått en hög social position i Sverige. Trots hennes ansträngning och profession, har vi tolkat dessa utdrag från boken att hon inte hör till majoritetssamhället.

Analys:

Sammanfattningsvis kan vi notera att både Arashs och Nadims berättelser att det har uppstått en “dubbel medvetenhet”, liksom Gatwiris studie (2021, ss. 481-482), men även en förhandling, där det kan uppstå en kulturell identitetskris när de två identiteter möts. Vi uppfattar att detta kan även påverka den etniska identiteten, när migranter får svårigheter att identifiera sig. Jenkins (2008, ss. 1, 114) uppger att etnisk identitet grundar sig på likheter och olikheter mellan individer inom en grupp, och det anses därmed betydelsefullt för gruppens medlemmar. Migration är en central faktor i samhällsutvecklingen, enligt Dahlstedt och Fejes (2021, s. 23). Migranter som bosätter sig i nya länder kan identifiera sig med olika nationaliteter och platser, anser Hammarén och (Johansson 2009, s. 108). Vi förstår därmed att Arashs identitet har påverkats och utvecklats utifrån olika situationer och interaktioner med människor, där både svensk och iransk kultur möts.

Vi förstår att Nadim försöker hitta en plats där han passar in och att han inte helt tillhör “Vi-gruppen”, bland sina grannar i villaområdet på grund av sin bakgrund, vilket vi hittar stöd för i Baumans (2017, ss. 43-46) teori. Nadim beskriver sitt bostadsområde och männen som bor där, samt jämför det med närliggande bostadsområden. Han resonerar kring sina känslor och tankar gällande sina två identiteter och kulturer. “ Två parallella samhällen som håller varandra på avstånd”, förstår vi i relation till “ Jag har kämpat över trettio år för att bli svensk”, att hans identitet och kulturer krockar. Vi tolkar det att han söker efter att kunna tillhöra och obekymrat kunna bli precis som vem som helst. Enligt vår uppfattning av Nadims berättelse så tillhör han inte heller “De andra”-gruppen, eftersom i mötet med dem så är Nadim klädd i polisuniform. Det särskiljer honom ännu mer från andra, vilket vi förstår utifrån Baumans teori (2017, ss. 43-46). Vi tolkar att på grund av sin uniform bemöts Nadim istället med misstänksamhet och fientlighet, därav kan det uppstå en hybrid identitet, vilket överensstämmer med Hammarén och Johanssons (2009, s. 108) resonemang, där Nadim kan känna sig främmande till både den svenska och libanesiska kulturen. Jenkins (2008, s. 102) uttalande om den kollektiva identiteten kan ge oss en förståelse för Shoris ord och situation. På middagen, där hon tillsammans med människor som hon bör tillhöra utifrån de likheter och gemenskap de delar, istället benämns tillhöra “De andra” utifrån hennes utseende och bakgrund, vilket vi kan förstå utifrån Baumans (2017, ss. 43-46) teori. Vi kan därmed se hur nedslående det kan bli att konstant ha sin kompetens och arbetslivserfarenheter (Kyeremeh et al. 2019, s. 662) nedvärderade och ifrågasatta av sin omgivning.

6.4.2 Acceptans

Vi ser att viljan till att bli accepterad är en känsla som kan kopplas till författarnas vilja att uppleva grupptillhörighet. Jardim och Marques da Silva (2021) uppger i sin studie hur interaktioner med omgivningen och individens känsla av tillhörighet främjar konstruktionen av den sociala identiteten. Därför ser vi ett behov av att belysa acceptans i relation till både Shori och Nadim, som uppger att det är viktigt att bli accepterad, men att acceptans måste ske i två riktningar, från samhällets sida men även inombords hos personen ifråga.

Shori berättar i sin bok hur oavsett bakgrund så ses alla “dem” som invandrare, då det är lättare för myndigheten att hantera “dem”. Oavsett ålder, kön eller akademisk bakgrund sätts samtliga personer i samma klassrum för att lära sig svenska, och de behandlas utifrån ett homogent syn- och arbetssätt. Shori berättar att integration för henne inte var en svår process, utan hon utgick från att integrera sina handlingar och värderingar utifrån de kulturella förväntningarna som fanns i det nya samhället. Dock menar hon att toleransen är otillräcklig, att det inte räcker att medborgare i

det nya landet ska stå ut med “dem” utan det behöver finnas en acceptans. “Acceptans har inga gränser, men tolerans har sin klara begränsning. Hit, men inte längre” (Zand 2022, s. 312).

Vi tolkar Shoris ord som att trots att personen gör sitt yttersta, så finns det utomstående faktorer som man behöver ta hänsyn till. Utifrån citatet förstår vi att acceptans komplementerar den tolerans som det nya samhället har gentemot migranten. Att man har förväntningar på personen som ska integreras, men integrationen är inte tillräcklig för att personen ska anses tillhöra majoritetssamhället.

I Nadims bok finner vi istället en inre strid och strävan om acceptans där han beskriver hur han upplevde motstridiga känslor kring att vara svensk och libanes efter en konversation med sin dotter. Han uttrycker en vilja att bli sedd som en medlem av majoritetssamhället. Han inser efter samtalet att när han nått dit, så upplever han istället skam. Han känner sig som en hycklare.

Jag inser att jag inte längre kan skjuta undan alla de här känslorna.
För att kunna förstå det samhälle jag lever och verkar i, behöver jag förstå mig själv bättre. Jag har försökt att lägga Libanon bakom mig. Nu har det blivit dags att återvända (Ghazale 2022, s. 19).

Vi uppfattar denna situation att Nadim kommer till insikt att han behöver behandla sina känslor kring sitt förflutna, att i samtalet med dottern förstår han att han behöver acceptera Libanon för att förstå sig själv och sin nuvarande omgivning.

Analys:

Sammantaget kan vi konstatera att vi ser att människor behöver känna sig accepterade från sitt samhälle, men det är även viktigt att de accepterar sig själva. Vi har kunnat hitta ett resonemang liknande Shoris, i Goitoms studie (2019) om att det behövs två perspektiv - acceptans och tolerans för att få ett funktionellt samhälle. Forskaren uppger att det finns en förväntan på ordentlig integration och menar att trots samhällets positiva inställning mot mångfald, vill samhället heller inte ta emot migranter på grund av att de är annorlunda och avvikande. Om migranter vill bli samhällsmedlemmar bör de lämna sin egen kultur (ibid 2019, s. 402). Vår tolkning av detta är att det kan få en konsekvens för migranten i fråga och förhindra deras identitetsprocesser i form av svårigheter i skapandet av en gemensam kollektiv identitet med majoritetssamhället. Vi kan även förstå detta utifrån Baumans teori om “Vi” och “De andra” (2017, ss. 43-46), samt Jenkins (2008,

s. 43) teori, då brist på acceptans från samhället kan vara en faktor, som påverkar hur en person upplever sin egen situation, vilket i sin tur påverkar personens självuppfattning och dennes identitetsbyggande. Det ser vi hos Nadim, hur han helhjärtat gått in i att bli svensk och integrerad, och många år senare reflekterar han kring sin identitet, vilket visar på hur situationer och interaktioner med människor leder till förändringar i identiteten.

6.5 Svenskar?

Första steget in representerar författarnas beslut att uppnå integration i samhället och bli aktiva medborgare i Sverige. I denna kategori uppmärksammar vi utdrag från samtliga självbiografier som visar vad författarna har kommit fram till. Till skillnad från övriga kategorier som vi har redogjort för i resultatdelen, har vi istället valt att behandla en del av citaten från författarna tillsammans.

I samtliga böcker beskriver författarna att de har till viss del uppnått integration. Arash beskriver hur Projekt Svensk har fullföljts då han nu arbetar som specialistläkare i Stockholm. “Jag vann. 90 procent svensk”, uppger han (Sanari 2019, s. 240). Ett liknande tema hittar vi även i Nadims berättelse, då han beskriver att han har tillsammans med sin familj bosatt sig i ett svenskt bostadsområde med sin svenska fru och barn samt arbetar som polis. I Shoris bok beskrivs hennes väg från utbildning till uppbyggnad av sin kända vårdkoncern, och vid slutet av boken beskriver hon en resa tillbaka till Sverige där hon säger till sin make: “Vi är hemma nu” (Zand 2022, s. 316).

Utifrån samtliga citat från böckerna har vi tolkat att författarna har till en viss del uppnått integration i det svenska samhället och vi förstår detta som att Sverige har blivit deras hem till slut.

I Nadims bok förekommer det reflektioner kring att det inte endast finns två typer av invandrare, han resonerar vidare att syftet bakom hans bok var att synliggöra de olika nyanser som finns i deras liv som invandrare för att visa att de är helt vanliga människor också. Nadim beskriver att de som har det bra måste ta ett kliv framåt, annars kommer det endast att finnas två typer av invandrare. “Den dåliga invandraren som är kriminell, och så den bra invandraren som slutat vara invandrare och blivit helt svensk” (Ghazale 2022, s. 213). I boken kommenterar pappan Nadims uttalanden med att Nadim har kunnat välja det bästa från båda kulturerna, den svenska och den libanesiska.

Enligt vår tolkning, vill Nadim uppmärksamma att invandrare inte endast är dåliga eller bra. Invandrare är inte främmande, därmed finns det ett behov att synliggöra alla de nyanser som

förekommer i deras liv som tyder på att de är precis som andra vanliga människor i omgivningen, enligt författaren.

Analys:

Upplever Arash, Nadim och Shori sig som svenskar? Vår uppfattning är att Arashes 90 procent svenskhet innebär att han känslomässigt inte kan helt knyta an till det svenska trots sina ansträngningar. Vi har därmed även gjort en liknande tolkning av Nadims citat, trots Nadims pappas uttalande om Nadims möjlighet att kunna välja det bästa från de två kulturerna. Enligt vår uppfattning tillhör Nadim en mellan-kategori, därmed har vi tolkat att både Nadim och Arash har utvecklat en hybrid identitet vilket stämmer överens med både Hammarén och Johansson (2009, s. 108) samt Wikströms resonemang (2007, s. 202).

Vi upplever att Shori har uppnått en anknytning till Sverige, dock så reflekterar hon inte kring att vara svensk eller svenskhet som både Arash och Nadim gör. Vi ser att det kan bero på att båda männen har vuxit upp i Sverige och har genom socialiseringsprocessen utvecklat sina sekundära identiteter i en svensk omgivning, till skillnad från Shori som ankom till Sverige som vuxen, vilket vi kan koppla till Jenkins (2008, s. 102) teori. Vi ser att Shori har omformat sin sekundära identitet i samspelet med det svenska samhället (ibid). Enligt Jenkins (2008, ss. 17-18), så är identitet inte vad vi är, utan vad vi gör. Vi har därmed tolkat att Shori genom sina aktiva handlingar strävar efter att uppnå erkännande från omgivningen som en svensk affärskvinna. Vi ser även att Shori har utvecklat en känsla av grupptillhörighet, det vill säga en gemensam kollektiv identitet med majoritetsbefolkningen, vilket kan kopplas till Jenkins teori (2008, s. 104). Vi har tolkat att alla tre författarna har blivit en del av majoritetssamhället, och de har blivit insläppta, vilket är också förenligt med Jenkins (2008, s. 105) teori. Det förekommer ibland situationer där författarna utsätts för kommentarer från andra där författarnas annanhet uppmärksammas, däremot är situationen mer komplicerad då de upplever motstridiga känslor kring sin grupptillhörighet och i männens fall kring deras "svenskhet" (ibid, ss. 43-44). Enligt vår uppfattning har författarna uppnått en "ytlig" tillhörighet där de inte längre helt uppfattas av omgivningen som "De andra" och därmed blivit en i "Vi"-gruppen, vilket förstås utifrån Baumans teori (2017, ss. 43-46). Dock har vi kunnat se utifrån författarnas självuppfattning att de inte anser sig vara helt svenskar, vilket ligger i linje med Jenkins resonemang om att omgivningens kategorisering är avgörande för individens identifiering av sig med någon grupp (Jenkins 2000, s. 9).

6.6. Sammanfattning

Vårt syfte har varit att fördjupa kunskapen för hur utomeuropeiska migranter upplever och beskriver sina identiteter och identitetsprocesser. Vårt resultat visar hur författarna har tolkat och förstått sina identiteter i samband med anpassning i Sverige, men även vilka faktorer som framkommit och kan tolkas ha betydelse för deras identitetsprocesser. Faktorerna vi har identifierat är utmaningar i form av förlorande av sociala positioner, svårigheter med att uppnå respekt och erkännande från andra människor, bristande språkkunskaper, svårigheter med arbetsmarknaden och sociala koder, författarnas annanhet och upplevelsen av tillhörighet. Dessa faktorer lyfts även upp i tidigare forskning och vi har använt dessa i samband med teorier som ett redskap till analysen. Analysen av samtliga självbiografier har uppmärksammat att författarna använder metaforer i sina berättelser. Enligt vår tolkning, kan författarna genom detta uttrycksfullt beskriva sina situationer och inre upplevelser, vilket hjälper läsaren att uppnå en djupare och meningsfull förståelse av deras situationer och erfarenheter.

I efterföljande diskussionen kommer vi att besvara studiens frågeställningar utifrån valda teorier med stöd av vårt resultat och den tidigare forskningen som vi har redovisat i kapitel 3.

7. Diskussion

I detta kapitel besvarar vi studiens frågeställningar, för en diskussion med utgångspunkt i våra teorier, begrepp och tidigare forskning i relation till studiens syfte, samt lyfter studiens relevans för socialt arbete. Vi har analyserat tre självbiografier skrivna av författare med migrationsbakgrund. Vårt intresse för studien var att fördjupa kunskapen om hur författarna tolkar och förstår sina identiteter i samband med anpassning i det svenska samhället, samt vilka faktorer som kan tolkas ha betydelse för författarnas identitetsprocesser. I samhället förekommer det diskussioner om migration och migranter, deras förmåga till integration och om deras identiteter. I regeringens dokument konstateras det att hela integrationspolitiken är genomsyrad av uppdelningen i "Vi" och "De andra" (Bortom Vi och Dom-utredningen 2005, ss. 7-8).

I vår studie har vi utgått ifrån Jenkins sociala identitetsteori, Goffmans stigmabegrepp, hybrida identitetsbegrepp, samt Baumans teori om "Vi" och "De Andra". Enligt vår uppfattning, är användningen av dessa teorier och begrepp en fungerande kombination för vår studie om identitet i relation till integration för att kunna förstå identitetsprocessen som skildras hos författarna.

I vår studie har vi använt en hermeneutisk utgångspunkt och Categorical-Content Perspektiv av narrativ analys. Vi har även kompletterat metoden med analys av metaforer i våra definierade kategorier och lyft deras betydelse i berättelserna. Genom att använda metaforer har författarna fått en bättre förståelse för sina egna upplevelser av integrationsprocessen, enligt vår uppfattning. Detta sammanfaller med resonemanget av Lakoff och Johnson (1980, ss. 25, 30, 115), samt av Dahlstedt et al. (2021, s. 45). Författarna har använt samtliga metaforer för att belysa och göra sina upplevelser mer förståeliga för läsaren, enligt vår förståelse. Analysen av självbiografierna visar att integrationen jämförs med ett stort projekt respektive ett berg som ska bestigas. Detta är ett uttryck för att de upplever målet som svårt och att det kräver ett stort arbete från de som ska integreras. Samtidigt fungerar dessa två metaforer som en ledstjärna för huvudpersonernas framtida handlingar, vilket stämmer överens med Lakoff och Johnsons (1980, s. 156) tankegång. Ett annat exempel vi har sett är att författarna har skisserat sin framtid i form av fiskar som simmar fritt i vattnet, vilket betyder att de önskade att bli fullt integrerade. Vi har även kunnat visa metaforer som används av författarna för att skildra deras traumatiserande upplevelser av integrations- och identitetsprocessen till följd av stigmatiserande bemötande av omgivningen. Genom att kombinera Categorical-Content Perspektiv och analys av metaforer har vi uppnått en mer omfattande förståelse av texten. Genom denna kombination har vi avslöjat olika aspekter av

berättelserna och de betydelser som ligger bakom författarnas utsagor, vilket har berikat vår analys med olika nyanser och har gett oss möjligheten att erbjuda läsaren en djupare insikt i författarens intentioner och de budskap som förmedlas.

Vårt resultat visar att under interaktionen framkommer faktorer som främjar eller utgör hinder i författarnas integration. Faktorer som erkännande, respekt, goda samhällskunskaper och behärskandet av sociala koder anser vi främja integrationen, medan låga förväntningar, stigmatisering och diskriminering utgör hinder för författarna i deras integrationsprocesser. Likt Baumans teori (2017, ss. 43-46), har vi sett att "Vi"- och "De andra"-relationer genomsyrar författarnas olika livsområden såsom utbildning, arbetsmarknaden och förekommer även i det vardagliga livet. Denna uppdelning och utstötning av "De andra" till samhällets marginaler kan också anses som hindrande faktorer i identitetsprocessen. Det centrala för identitetsprocessen är författarnas interaktion med andra och med sin omgivning, då identiteter utvecklas efter förändringar i individens sociala roller, vilket framkommer i Jenkins (2008, ss. 17-18) teori.

Vår studie visar att författarnas personliga erfarenheter, kunskaps- och utbildningsnivå inte tas hänsyn till och de ses bara som en homogen grupp, vilket även framkommer i tidigare forskning (Gustafsson & Johansson 2018, s. 995). Initiativ i form av snabbare språkinläring möttes med motstånd, enligt författarna, vilket stämmer överens med Gustafsson och Johanssons (ibid) resonemang om att arbetet med flyktingar är organiserad på sådant sätt att det gör dem passiva. I likhet med Olsson et al. (2023, ss. 1-2) har vi sett i vår analys att fördröjningar i tillgång till språkundervisning hindrar författarnas etablering på arbetsmarknaden, medan Dahlstedt et al. (2021, ss. 43-44) belyser betydelsen av språkkunskaper som möjliggör en väg in i arbetsmarknaden, samt att genom dessa kunskaper kan migranter bli delaktiga i samhället och även uppnå en nationell gemenskap. Vi har därmed kunnat notera i vår analys att författarnas språkkunskaper, utbildning och kompetenser ifrågasätts på grund av att de inte tillhör "Vi" - gruppen vilket vi förstår utifrån Bauman (2017, ss. 43-46). Utbildning och arbete spelar en nyckelroll i utvecklingen av individens sekundära identitet (Jenkins 2008, ss. 16-17). En bristande tillgång till arbetsmarknaden kan påverka individens identitetsprocess efter ankomsten till ett nytt land.

Studiens resultat visar att det svenska samhället har påverkat och utmanat författarna. Vi har noterat utifrån självbiografierna att med en ankomst till ett nytt land förlorar vuxna migranter sina sociala positioner, vilket stämmer överens med studien av Ellenbrock (2022). Vi uppfattar att det blir svårt för en individ som blivit tilldelad rollen av "nobody" att utveckla sin identitet och samspela bra med sin nya omgivning, vilket stämmer överens med Jenkins (2008, ss. 17-18) resonemang om att identitet förändras efter förändringar av människors sociala roller. Vi ser i likhet med Baumans (2017, ss. 43-46) och Jenkins (2008, ss. 104-109) teorier att böckernas författare blir kategoriserad som "De andra" utifrån deras etnicitet och kulturella skillnader.

Vi har uppmärksammat att en faktor som sociala koder gör det möjligt för böckernas författare att känna tillhörighet med den svenska befolkningen, genom att skapa en gemensam kollektiv identitet med dem. Genom att inte kunna behärska dessa koder anses författarna inte heller höra till samma grupp av majoritetssamhället. Detta stämmer överens med Jenkins teori om social identitet (2008, s. 109). Utifrån vår analys har vi noterat att författarna har upplevt att koderna har varit svåra att lära sig, och har därmed även sett och förstått att ju mer en individ är införstådd i innebörden och användningen av sociala koder, desto mindre blev avståndet mellan "Vi"- och "De andra" gruppen, vilket är i enighet med Baumans teori (2017, ss. 43-46).

I denna studie kom vi fram till att samhällets låga förväntningar på författarna och fördomar om dem utgör hinder och svårigheter i deras integration samt påverkar deras självkänsla, självbild och deras identiteter negativt. Dessa faktorer skadar migranternas identiteter, vilket stämmer överens med Goffmans stigmatteori (1990) samt med forskning av Ellenbrock (2022), Gustafsson och Johansson (2018), Kyeremeh et al. (2019), Olsson et al. (2023), och Rodin et al. (2017). Enligt vår förståelse, grundad på vår analys, kan stigmatisering påverka författarnas förmåga att kunna passa in i majoritetssamhället i Sverige, vilket stämmer överens med Goffmans teori (1990 ss. 14-15). I vårt resultat synliggjordes det att författarna ansågs främst som utomstående och annorlunda, och fick därmed kämpa för att bli insläppta i majoritetssamhället.

I slutet av självbiografierna har vi sett att författarna upplever sina identiteter har förändrats efter år av ansträngning och interaktion med omgivningen. Enligt våra tolkningar, har de integrerats i samhället genom sin sysselsättning men även kunnat behålla en del av sina ursprungliga identiteter. De två författare som kom till Sverige som barn upplever motstridiga känslor kring sina identiteter, vilket tyder på att de har utvecklat hybrida identiteter. Detta stämmer överens med Hammarén och Johanssons (2000, s. 108), samt Wikströms (2007, s. 202) resonemang om hybrida

identiteter. Generellt uttryckt så uppfattas författarna av omgivningen som en del av "Vi"- gruppen av det svenska samhället, vilket ligger i linje med Baumans teori (2017, ss. 43-46). Men vi förstår att enligt deras egna upplevelser anses de inte helt tillhöra denna grupp på grund av deras självbild, vilket vi uppfattar kan bero på att författarna ibland utsätts för diskriminerande möten i det vardagliga livet. Enligt vår uppfattning, kan dessa känslor medföra svårigheter i integrationsprocessen, vilket innebär att migranternas egna värderingar och normer kommer i konflikt med det nya samhället och därmed får ytterligare svårigheter att kunna delta fullt ut. Utifrån vår förståelse, kan obalansen mellan individens egen självuppfattning och omgivningens bild av migranten skapa känslan av förvirring och osäkerhet hos migranten, vilket vi har sett i självbiografierna men även i tidningsartikel från Dagens nyheter, där utrikesfödda mammor uppger att deras barn känner sig stämplade av samhället trots att de är födda i Sverige (Orrenius 2022). Det stämmer överens med Jenkins resonemang om att omgivningens kategorisering påverkar individens självuppfattning och identitet (Jenkins 2008, s. 9). Detta kan i sin tur kopplas till samhällets acceptans och tolerans av migranter. Enligt vår förståelse, behöver detta beaktas, eftersom negativa bilder om migranter kan bidra till en dålig självuppfattning och självkänsla, vilket vi förstår i sin tur har negativ påverkan på deras identitetsprocesser.

Avslutningsvis kan vi notera att våra slutsatser bekräftar det som tidigare forskningsstudier visat, att identiteten är föränderlig och utvecklas kontinuerligt i interaktion med omgivningen under hela livet. Detta stämmer överens med Jenkins (2008) och Hammarén och Johanssons (2009) syn på social identitet. Genom vår analys har vi observerat och kunnat fördjupa kunskapen om hur självbiografiernas författare förstår och upplever sina identiteter och identitetsprocesser under integrationsprocessen. Vi har försökt att lyfta upp författarnas röster. Med våra tolkningar har vi kunnat uppmärksamma att författarna har strävat efter att bli delaktiga i samhället men samtidigt att kunna behålla sin integritet och vara sig själva.

Vi anser att studien bidrar till att belysa arbetet med mottagandet och integration av migranter. Vi kom fram till att det behövs mer individcentrerade arbetssätt även i arbetet med migranter, eftersom de inte är en homogen grupp utan består av enskilda individer med sina unika livshistorier, förmågor och förutsättningar. Forskning av Ellenbrock (2022) och Hosseini och Punzi (2022, ss. 268-272) betonar betydelsen av behov av stöd och guidning till integration. Vi anser också att det är viktigt att belysa migranternas identitetsprocesser för att kunna bidra med kunskaper inom socialt arbete, för att migranter ska kunna få stöd och guidning i det nya samhället utifrån sina individuella förutsättningar. Enligt vår uppfattning, är denna kunskap viktig för

arbetet med migranter, eftersom det bidrar med förståelsen kring hur yrkesprofessionella kan hjälpa migranter i deras integration genom att anpassa stöd utifrån deras behov.

8. Kritisk reflektion

Vårt syfte har varit att fördjupa kunskapen om hur migranter som kommer till Sverige från länder utanför EU upplever och beskriver sina identiteter och identitetsprocesser. Under arbetets gång har vi reflekterat kring hur vårt arbete bidrar med kunskap till socialt arbete, samt hur vi kan belysa processer som beskrivits i forskning och i våra självbiografier. Vi har inledningsvis läst totalt fyra böcker, och exkluderat en bok då vi upplevde att den inte uppfyller de kriterier vi har utgått ifrån och beskrivit i kapitel 5.1 *Design*. Vi insåg även att det förekom likadana teman i samtliga böcker, därmed upplever vi att vi har uppnått en viss mättnad trots användningen av tre självbiografier.

En av författarna, Arash Sanari, har i sin självbiografi inkluderat utdrag från sin pappas dagbok, vilka vi har exkluderat från vår analys. Dock har vi lyft de delar där författaren själv berättar om sin pappas upplevelser, vilket vi uppfattar har hjälpt Arash att skapa en bättre förståelse över sin egen situation.

Vid analys av samtliga självbiografier har vi även kunnat använda tolkande innehållsanalys eftersom det är en lämplig metod för att analysera olika typer av texter och gör det möjligt att upptäcka deras dolda innehåll (Michailakis, Gillingsjö & Olaison 2020). Dock ansåg vi att det är viktigt att lyfta fram författarnas egna röster i vårt arbete, och inte bara visa våra tolkningar. Därför har vi valt att genomföra en narrativ analys. Larsson et al. (2008, s. 32) menar att den narrativa analysen fokuserar på hur människor berättar om händelser i deras liv och inte enbart på berättelsernas innehåll. Vi uppfattar att det Categorical-Content Perspektivet av narrativ analys som vi använder är en fungerande kombination av möjligheter av både innehålls- och narrativ analys. Genom att identifiera mönster i narrativet och specifika kategorier har vi uppnått en djupare förståelse för narrativets uppbyggnad och innehåll, samt närmast oss författarnas identiteter och svarat på studiens frågeställningar.

Vi, som har skrivit detta arbete, är relaterade till migration samt integration och är första generationens respektive andra generationens migranter, det vill säga född i Sverige. Vi har i viss utsträckning en förförståelse av författarnas erfarenheter och upplevelser. Vi är medvetna om att studiens resultat kan vara påverkade av våra egna erfarenheter i form av förutfattade meningar,

vilket kan komma till uttryck på hur vi tolkar data och formulerar studiens slutsatser. Vi är även medvetna om att vår egen bakgrund kan påverka urvalet av forskningsfrågan och metoder, som vi är intresserade av. För att minimera dessa potentiella påverkan har vi försökt att hålla en distans i vår tolkning av författarnas erfarenheter och upplevelser som har framkommit i självbiografierna, samt så har vi under arbetets gång diskuterat vår egen förståelse.

9. Studiens kunskapsbidrag

Vår studie bidrar med förståelse och ytterligare kunskap om migranternas identitetsprocesser genom att använda berättelserna för att lyfta författarnas röster. Vi har uppfattat utifrån forskning (Gustafsson & Johansson 2018, s. 985) att den svenska integrationspolitiken och svensk massmedia att migranter skildras som ett socialt problem. Forskarna (ibid) uppger i sina studier att samhället tenderar att se migranter som annorlunda eftersom samhället väljer att fokusera på deras bakgrund och erfarenheter istället för att uppmärksamma den kontext som bildar migrantens villkor (ibid). I likhet med forskarna uppfattar vi att det finns ett behov av att utgå från migranternas perspektiv och personliga förutsättningar i socialt arbete med denna klientgrupp, därför anser vi att vår studie är viktigt, då den utgår från en svensk kontext och bidrar därmed till svensk identitetsforskning inom socialt arbete.

Vi har under arbetets gång stött på forskning om unga migranternas erfarenheter av integration i Sverige, men detta berör oftast unga välutbildade personer eller personer som ankom till Sverige som barn. Vi anser att detta är relevant för socialt arbete och integration idag, men vi vill lyfta att det vore intressant att studera äldre migranter som är analfabeter utifrån ett intersektionellt perspektiv, nämligen om hur faktorer såsom etnicitet, ålder och eventuellt klass påverkar deras integration i Sverige, samt vilken påverkan har samspelet av dessa faktorer på deras identiteter.

10. Referenslista

Ahmadi, N. (2000). Kulturell identitet i gungning. I Allwood, C.M. & Franzén, E.C. (red.). *Tvärkulturella möten. Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Natur & Kultur, ss. 155-179).

Ahmadi, F., Darvishpour, M., Ahmadi, N. & Palm, I. (2020). Diversity barometer: attitude changes in Sweden, *Nordic Social Work Research*, 10:1, ss. 21-38,

<https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1527242>

Ahmadi, N. (2010). Om jaguppfattningens betydelse för tolkningen av sociala normer. I Ahmadi, N. (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*, Stockholm: Liber AB, ss. 49-78.

Al-Baldawi, R. (2014). *Migration och anpassning. Den okända resan*. Lund: Studentlitteratur.

Almquist, K. & Broberg, G.A. (2000). Kulturella skillnader i barnuppfostran och utvecklingsideal. I Allwood, C.M. & Franzén, E.C. (red.). *Tvärkulturella möten. Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Natur & Kultur, ss. 118-154.

Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Allwood, C.M. (2000). Kulturell och social påverkan. Några förutsättningar för tvärkulturella möten. I Allwood, C.M. & Franzén, E.C. (red.). *Tvärkulturella möten. Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Natur & Kultur, ss. 39-61.

Allwood, C.M. & Erikson, M.G. (2017). *Grundläggande vetenskapsteori för psykologi och andra beteendevetenskaper*. Lund: Studentlitteratur.

Appiah, K.A. (1994). Identitet, autenticitet, överlevnad. I Taylor. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Göteborg: Dialogs.

Bauman, Z. & May, T. (2017). *Att tänka sociologiskt*. Bokförlaget Korpen.

Bortom Vi och Dom-utredningen (2005). *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* (SOU 2005:41). Kulturdepartementet.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Bursell, M. (2012). Name change and destigmatization among Middle Eastern immigrants in Sweden. *Ethnic and Racial Studies*, 35:3, ss. 471-487.

<https://doi.org/10.1080/01419870.2011.589522>

Dahlborg, E. (2022). Att analysera berättelser (narrativer). I Friberg, F. (red). *Dags för uppsats*. Lund: Studentlitteratur, ss. 221-232.

Dahlstedt, M., Colliander, H., Rydell, M. & Gruber, S (2021). Språket som nyckel. I Dahlstedt, M. & Fejes, A. (red). *Utbildning i migrationens tid*. Lund: Studentlitteratur, ss. 43- 68.

Dahlstedt, M. & Fejes, A. (2021). Inledning: Utbildning i migrationens tid. I Dahlstedt, M. & Fejes, A. (red). *Utbildning i migrationens tid*. Lund: Studentlitteratur, ss. 17-42.

Eliassi, B. (2017). Conceptions of Immigrant Integration and Racism Among Social Workers in Sweden. *Journal of Progressive Human Services*. 28:1, ss. 6-35.

<https://doi.org/10.1080/10428232.2017.1249242>

Ellerbrock, K.-M. (2022) "A good, successful life": processing biographical breaks in group work with refugees: *Social Work with Groups*. <https://www-tadfonline-com.e.bibl.liu.se/doi/full/10.1080/01609513.2022.2117918>

Gatwiri, K., Mwanri, L. & McPherson, L. (2021). Afro-diasporic Experiences of Highly Skilled Black African Immigrants in Australia. *Australian Social Work*, Vol. 74, No.4, ss. 480-491.

Ghazale, N. (2022). *Min väg från flykting till hela Sveriges polis*. Stockholm: Forum.

Goffman, E. (1990). *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Penguin Books.

Goitom, Mary (2019). Discourses of Migration and Belonging: How Language Shapes the Return-Thinking Processes of Ethiopians in Canada. *Clinical Social Work Journal*. 47(4) ss. 394-405.

Gustafsson, K., Johansson, J. (2018) A Worthy Reception? Ambivalences in Social Work with Refugees and Migrants in Sweden. *Advances in Social Work*, 18(3): ss. 983-1004
<https://doi.org/10.18060/21656>

Hammaren, N. & Johansson, T. (2009). *Identitet*. Stockholm: Liber.

Hosseini, M., Punzi, E. (2022). Integration from the perspective of young women who came to Sweden as unaccompanied asylum-seeking girls from Afghanistan. An interpretative phenomenological analysis. *European Journal of Social Work*; Mar2022, Vol. 25 Issue 2, ss. 263-275, 13p (<https://gup-ub-gu-se.e.bibl.liu.se/publication/305999>)

Ims, R., Lorås, L., Ness, O. & Finlay, L. (2021). Immigrants' Experiences on Integration While Attempting to Access the Labour Market: Implications for Social Work Practice. *Social Sciences*, 10, 121. ss. 1-16. (<https://doi.org/10.3390/socsci10040121>)

Ims, R (2021) "Immigrants' experiences of the importance and value of work in Norway: Implications for social work". *Social Work & Society*, Volume 19, Issue 2, ss. 1-17 (<https://ejournals.bib.uni-wuppertal.de/index.php/sws/article/view/743/1343>)

Integrationen i Sverige (2022). *Svenska Dagbladet*, 31 maj
<https://www.svd.se/story/integrationen-i-sverige>

Jardim, C. & Marques da Silva, S. (2021) Belonging among young people with migrant background in Portugal: local, national, and transnational identifications. *Social Identities* 2021, Vol. 27, No. 2, ss. 229 - 244. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1080/13504630.2020.1816459>

Jenkins, R. (2000). Categorization: Identity, Social Process and Epistemology. *Current Sociology*, 48:7-25

Jenkins, R. (2008). *Social identity*. London and New York: Routledge.

Jenkins, R. (2008a). *Rethinking Ethnicity*. London, Los-Angeles, New Delhi, Singapore: Sage Publications.

Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod. Med livsberättelsen i fokus*. Lund: Studentlitteratur.

Katartzi, E. (2018) Young migrants' narratives of collective identifications and belonging. *Childhood (CHILDHOOD)*; 25(1): ss. 34-46. (13p) <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1177/0907568217729191>

Kinnvall, C. (2003). Identitetsstudier - en översikt. I Robertson, A. *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber, ss. 11-34.

Kohler Riessman, C. (2008). *Narrative Methods for the Human Sciences*. Sage Publications.

Kyeremeh, E., Arku, G., Mkandawire, P., Cleave, E., & Yusuf, I. (2019). What is success? Examining the concept of successful integration among African immigrants in Canada. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, ss. 1–19. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1080/1369183X.2019.1639494>.

[Web of Science ®], [Google Scholar]

Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live by*. Chicago: University och Chicago Press.

Lalander, P. (2009). *Respekt - gatukultur, ny etnicitet och droger*. Malmö: Liber.

Larsson, S., Sjöblom, Y. & Lilja, J. (2008). Inledning: Berättelser i det sociala arbetet. *I narrativa metoder i socialt arbete*. Studentlitteratur, ss. 29-51.

Larsson, S., Sjöblom, Y. & Lilja, J. (2008a). Epilog: Perspektiv på narrativa metoder i socialt arbete. *I narrativa metoder i socialt arbete*. Studentlitteratur, ss. 441-463.

Lejeune, P. (1989). *On autobiography*. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R. & Zilber, T. (1998). *Narrative Research: Reading, Analysis, and Interpretation*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.

Lögdlund, U. & Bergkvist, B. (2014). Erving Goffman. I Gottzén, L. & Lögdlund, U. (red.) *Sociologins teoretiker*. Malmö: Gleerups, ss. 173-192).

McSweeney, Fiona. (2012) Student, practitioner, or both? Separation and integration of identities in professional social care education. *Social Work Education*, 02615479, 20120401, Vol. 31, Utgåva 3

Michailakis, D., Gillingsjö, J. & Olaison, A. (2020) Tolkannde innehållsanalys. I Dahlstedt, M. & Gruber, S. (red.). *Metoder för forskning i socialt arbete*. Malmö: Gleerups, ss. 129-142.

Nationalencyklopedin (2023). Identitet. [https://www-ne-se.e.bibl.liu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/identitet-\(i-antropologi\)](https://www-ne-se.e.bibl.liu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/identitet-(i-antropologi)) [hämtat den 2023-04-11]

Nationalencyklopedin (2023). Identitet. <https://www-ne-se.e.bibl.liu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/identitet> [hämtat den 2023-05-21]

Nationalencyklopedin (2023). Integration. <http://www-ne-se.e.bibl.liu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/integration> [hämtad 2023-04-13]

Olsson, F., Bradley, L., Abughalioun, M. (2023). Refugees' aspirations, attitudes, and experiences of higher education and professional life in Sweden, *Social Sciences & Humanities Open*. 7(1)

Orrenius, N. (2022). *Mammorna i utsatta Skäggetorp delade sin vardag med MP-toppen*. Dagens Nyheter, 17 april. <https://www.dn.se/sverige/mammorna-i-utsatta-skaggetorp-delade-sin-vardag-med-mp-toppen/>

Petersson, G. & Osvaldsson Cromdal, K. (2020). Narrativ analys. I Dahlstedt, M. & Gruber, S. (red.). *Metoder för forskning i socialt arbete*, Malmö: Gleerups, ss. 143-156.

Petersson, B. & Robertson, A. (2003). Inledning. I Robertson, A. (red.) *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber, ss. 4-10.

Puranen, B. (2019). *Med migranters röst. Den subjektiva integrationen*. Institutet för framtidsstudier. https://www.iffs.se/media/22640/migranternas-rost_utskrift.pdf

Regeringskansliet [Arbetsmarknadsdepartementet] (2023) *Integrationspolitiken ska bli effektivare*, 20 april.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/04/integrationspolitiken-ska-bli-effektivare/>

Rodin, L. , Rodin, A. & Brunke, S. (2017). Language training and well-being for qualified migrants in Sweden. *International Journal of Migration, Health and Social Care*. Vol 3 No2. ss. 220-233

Sanari, A. (2019). *Sverigevännen. Historien om hur pappa och jag försökte bli svenskast på Tjörn*. Stockholm: Volante.

Shaw A, S., Rodgers, G., Poulin, P. & Robinson, J. (2022). *Extended Case Management Services Among Resettled Refugees in the United States*. *Research on Social Work Practice*. Vol. 32, Issue 8, ss. 912-924. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1177/10497315221085014>

Sjögren, A. (2010). Kulturens roll i identitetens byggande. I Ahmadi, N. (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber AB.

Smith, S. & Watson, J. (2010). *Reading Autobiography: A Guide for Interpreting Life Narratives*. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Socialstyrelsen (2010) *Interkulturellt socialt arbete*. Artikelnr 2010-6-9
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-6-9.pdf>

Squire, C. (2013). From experience-centered to socioculturally-oriented approaches to narrative. I Andrews, M., Squire, C. & Tamboukou, M. (red.). *Doing Narrative Research*. London: Sage, ss. 47-71.

Svensson, P. & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.), *Handbok i kvalitativa metoder*, Stockholm: Liber, ss. 17-31.

Sveriges kommuner och regioner (2018). *Ett steg in*.

<https://skr.se/download/18.5463fea9180b4e0c6d55c797/1653038532854/Ett-steg-in.pdf>

Statistikmyndigheten (2023). *Utrikes födda i Sverige*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utrikes-fodda-i-sverige/> [2023-03-18].

Statistikmyndigheten (2023). *Invandring till Sverige*.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/invandring-till-sverige/>
[2023-05-26].

Statistikmyndigheten (2023). Ordlista. <https://www.scb.se/dokumentation/ordlista/> [2023-03-20].

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Zand, S. (2022). *Den udda fågeln. Min berättelse om entreprenörskap, makt och integration*. Stockholm: Ekerlids Förlag.